

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 25.7.2001
COM(2001) 437 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ
ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΝ ΜΕ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΧΩΡΕΣ
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΜΕΘΟΡΙΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ**

Περιεχόμενα

Σύνοψη των κυριότερων σημείων

1. Εισαγωγή
2. Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση των παραμεθόριων περιοχών
 - 2.1 Ορισμός των παραμεθόριων περιοχών
 - 2.2 Συγκριτική ανάλυση παραμεθόριων περιοχών
 - 2.3 Επιπτώσεις της διεύρυνσης στις παραμεθόριες περιοχές
3. Υπάρχουσες κοινοτικές πολιτικές
 - 3.1 Κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα
 - 3.2 Κρατική ενίσχυση
4. Βελτίωση των κοινοτικών δράσεων για τις παραμεθόριες περιοχές
 - 4.1 Αυξημένες επενδύσεις στις υποδομές των μεταφορών
 - 4.2 Δράσεις για τις ΜΜΕ και διασυνοριακή συνεργασία
 - 4.3. Διαρθρωτικές πολιτικές: πλήρης αξιοποίηση των κοινοτικών ταμείων στις παραμεθόριες περιοχές
 - 4.4 Βελτιωμένος συντονισμός μεταξύ PHARE-CBC και INTERREG
 - 4.5 Ειδικό πρόγραμμα της ΕΤΕπ για έργα περιβάλλοντος και μεταφορών
 - 4.6 Ανάπτυξη του γεωργικού τομέα στις παραμεθόριες περιοχές
 - 4.7 Κοινοτικά προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και νέων
 - 4.8 Ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων
 - 4.9 Κρατική ενίσχυση
 - 4.10 Επικοινωνιακή στρατηγική για τη διεύρυνση
 - 4.11 Ομάδα εργασίας της Επιτροπής στις παραμεθόριες περιοχές
5. Συμπέρασμα

Σύνοψη των κυριότερων σημείων

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αποτελεί ιστορική ευκαιρία για ειρήνη και ευημερία στην Ευρώπη. Βασικός παράγοντας για την επιτυχία της διεύρυνσης αποτελεί η υποστήριξη των ευρωπαίων πολιτών, τόσο στην ΕΕ όσο και στις υποψήφιες χώρες.

Αν και οι υποψήφιες χώρες έχουν σημειώσει εντυπωσιακή πρόοδο στον εκσυγχρονισμό των οικονομιών τους κατά τα τελευταία έτη, η οικονομική διαφορά μεταξύ των υπαρχόντων κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών εξακολουθεί να είναι σημαντική. Αυτός ο οικονομικός διαχωρισμός είναι ιδιαίτερα εμφανής σε μεγάλο μέρος των συνόρων της ΕΕ με υποψήφιες χώρες. Στο πλαίσιο των συνεχών ενταξιακών διαπραγματεύσεων, η κατάσταση έχει ληφθεί ιδιαίτερος υπ' όψιν στην κοινή θέση της ΕΕ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων, την οποία έχουν αποδεχθεί αρκετές υποψήφιες χώρες (με ορισμένες προσαρμογές που υποβλήθηκαν σε διαπραγματεύσεις). Αναμένεται ότι η συμφωνηθείσα λύση (συμπεριλαμβανομένης μεταβατικής περιόδου, μηχανισμού αναθεώρησης, διασφαλίσεων και δηλώσεων των Κρατών Μελών) θα διευκολύνει την ομαλή ελευθέρωση της κίνησης των εργαζομένων και θα προετοιμάσει το έδαφος για πρόωγη ένταξη, αν και με κάποιους περιορισμούς. Παρομοίως, ρήτρες διασφάλισης έχουν προταθεί και συμφωνηθεί με ορισμένες υποψήφιες χώρες για την παροχή ορισμένων υπηρεσιών.

Το 2000, στην Επικοινωνιακή της Στρατηγική για τη Διεύρυνση, η Επιτροπή ανακοίνωσε μια ανάλυση της οικονομικής κατάστασης των περιοχών που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας κάλεσε την Επιτροπή να προτείνει ένα πρόγραμμα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραμεθόριων περιοχών. Ως εκ τούτου η Επιτροπή ανέλαβε λεπτομερή ανάλυση των παραμεθόριων περιοχών η οποία καλύπτει τρεις κύριους τομείς:

- την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των παραμεθόριων περιοχών και τις πιθανές συνέπειες της διεύρυνσης·
- την υπάρχουσα κοινοτική στήριξη των παραμεθόριων περιοχών·
- τα πιθανά μέτρα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραμεθόριων περιοχών.

Η ανάλυση δείχνει ότι οι περιοχές που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ελλάδα, την Ιταλία και τη Φινλανδία παρουσιάζουν εξαιρετικά υψηλή ανομοιογένεια όσον αφορά την κοινωνικοοικονομική τους ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα. Επί παραδείγματι, η ανεργία σε κάποιες περιοχές της Γερμανίας που συνορεύουν με την Πολωνία είναι υπερδιπλάσια από το μέσο επίπεδο της ΕΕ, ενώ ανέρχεται μόλις στο μισό του μέσου επιπέδου της ΕΕ στις ιταλικές περιοχές που συνορεύουν με τη Σλοβενία. Ενώ οι παραμεθόριες περιοχές είναι κατά κύριο λόγο σε θέση να επωφεληθούν από τη διεύρυνση σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο λόγω της αυξημένης ολοκλήρωσης με τις αναδύομενες οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η φύση και η έκταση των απαιτούμενων προσαρμογών στη διαδικασία της διεύρυνσης είναι διαφορετικές σε κάθε παραμεθόριο περιοχή. Πολλές παραμεθόριες περιοχές υπολείπονται του μέσου όρου της ΕΕ στον τομέα των υποδομών (π.χ. ελλιπείς σύνδεσμοι) και οικονομικής αναδόμησης, ενώ αρκετές περιοχές παρουσιάζουν σχετικά

υψηλό επίπεδο ανεργίας στην γεωργία ή σε παραδοσιακές βιομηχανίες, καθώς και υπανάπτυκτο τομέα υπηρεσιών. Συνολικά, οι λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες είναι οι παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας, τα νέα γερμανικά Länder Βραδεμβούργο, Mecklenburg-Vorpommern και Σαξωνία, και Burgenland στην Αυστρία.

Οι περισσότερες παραμεθόριες περιοχές λαμβάνουν ουσιαστική υποστήριξη από τα διαρθρωτικά ταμεία βάσει των στόχων 1 και 2 και μέσω των κοινοτικών πρωτοβουλιών INTERREG, EQUAL, LEADER+ και URBAN. Όσον αφορά το INTERREG, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου απεφάνθη ότι το πρόγραμμα αυτό πρέπει να επικεντρωθεί σε διασυνοριακές δραστηριότητες, συγκεκριμένα στην προοπτική της διεύρυνσης, και σε Κράτη Μέλη τα οποία συνορεύουν σε μεγάλη έκταση με τις αιτούσες χώρες. Κατά την περίοδο 2000-2006, συνολικά 16 εκατ. Ευρώ πρόκειται να διατεθούν στις περιοχές του στόχου 1 και 2 οι οποίες είναι παρακειμένες σε υποψήφιες χώρες στη Γερμανία (Βαυαρία, Mecklenburg-Vorpommern, Σαξωνία, Βραδεμβούργο και Βερολίνο), την Αυστρία (Burgenland, Steiermark, Oberösterreich, Niederösterreich και Kärnten), την Ελλάδα (Ανατολική Μακεδονία - Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, περιοχές του Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, καθώς και Κρήτη), την Ιταλία (Friuli-Venezia Giulia και Veneto) και Φινλανδία (Uusimaa και Etelä-Suomi). Εκ των πέντε αυτών κρατών μελών, η Γερμανία λαμβάνει μακράν το μεγαλύτερο μέρος της ενίσχυσης του Στόχου 1 και 2. Σχεδόν όλες οι παραμεθόριες περιοχές είναι επιλέξιμες και για εθνική περιφερειακή ενίσχυση βάσει κανονισμών κρατικής ενίσχυσης και κατά συνέπεια χαίρουν προνομιακής μεταχείρισης εν συγκρίσει με τις μη ενισχυόμενες περιοχές (π.χ. εντονότερη ενίσχυση προς στήριξη επενδύσεων, έρευνας και ανάπτυξης, επιμορφωτικών δραστηριοτήτων εταιρειών, δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, κλπ.)

Ο διαθέσιμος βαθμός στήριξης προς τις παραμεθόριες περιοχές είναι, συνεπώς, αισθητά υψηλότερος από την ενίσχυση που παρεχόταν στις περιοχές της Μεσογείου στην Κοινότητα πριν την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας το 1986, όταν οι διαρθρωτικές πολιτικές δεν ήταν ακόμη επαρκώς ανεπτυγμένες. Το 1985 το Συμβούλιο υιοθέτησε το "Μεσογειακό ολοκληρωμένο πρόγραμμα" το οποίο διέθεσε περί τα 4,1 δισεκατομμύρια Ecu σε διάστημα επτά ετών για την ανάπτυξη των θιγόμενων περιοχών της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Ελλάδας.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τις διαφορετικές συνθήκες των παραμεθόριων περιοχών και την υπάρχουσα στήριξη, η Επιτροπή έθεσε ένα σύνολο διαφορετικών δράσεων οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στη διασφάλιση της ομαλής μετάβασης των παραμεθόριων περιοχών και τη διατήρηση της δημόσιας στήριξης για τη διεύρυνση. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν νέα μέτρα, καθώς και καλύτερο συντονισμό των υπαρχουσών πολιτικών. Προκειμένου να είναι πλήρως αποτελεσματικές, και ως προς την αρχή της επικουρικότητας, οι κοινοτικές αυτές δράσεις θα πρέπει να συμπληρωθούν από μέτρα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Οι κύριες συστάσεις της Επιτροπής είναι:

- Υψηλότερες επενδύσεις στις υποδομές μεταφορών στο πλαίσιο του διευρωπαϊκού δικτύου (ΔΔ) μέσω αύξησης του μέγιστου επιπέδου κοινοτικής στήριξης για έργα του ΔΔ σε ποσοστό 20% (σύμφωνα με αλλαγή του δημοσιονομικού κανονισμού του ΔΔ) και ειδικής χρηματοδοτικής βοήθειας για έργα του ΔΔ σε παραμεθόριους περιοχές, η οποία θα ανέλθει σε 150 εκατ. Ευρώ κατά την περίοδο 2003-2006.

- Πρόταση αναπροσανατολισμού των διαρθρωτικών μέσων για μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων της κοινοτικής χρηματοδοτικής βοήθειας.
- Δραστηριότητες συνεργασίας για μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), χρηματοδοτούμενες μέσω ειδικού πιλοτικού έργου ύψους 15 εκατ. Ευρώ το οποίο ξεκίνησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την περίοδο 2001-2002.
- Κοινοτική στήριξη ύψους 20 εκατ. Ευρώ για μέτρα δικτύων μεταξύ παραμεθόριων περιοχών και υποψήφιων χωρών στο πλαίσιο του INTERREG.
- Καλύτερος συντονισμός του προγράμματος INTERREG III A και του προγράμματος Διασυνοριακής συνεργασίας PHARE, σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής οι οποίες ανακοινώθηκαν στην Κοινοποίηση Αναθεώρησης του PHARE τον Οκτώβριο του 2000.
- Πρόταση τροποποίησης του Κανονισμού του προγράμματος διασυνοριακής συνεργασίας PHARE ως το τέλος του 2002 στοχεύοντας:
 - στην πλήρη ευθυγράμμιση των θεμάτων προτεραιότητας στο πλαίσιο των προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας PHARE και INTERREG A.
 - στη διευκόλυνση της συγχρηματοδότησης για διεθνικά (INTERREG B) διαπεριφερειακά (INTERREG C) έργα συνεργασίας σε τεκμηριωμένες περιπτώσεις.
- Ειδικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) για την υποστήριξη έργων υποδομής του περιβάλλοντος και των μεταφορών σε γειτονικές περιοχές υποψήφιων χωρών.
- Πρόταση για διάθεση επιπλέον 10 εκατ. Ευρώ κοινοτικής στήριξης σε προγραμματισμένες δραστηριότητες ανταλλαγής νέων «άνθρωπος προς άνθρωπο», δραστηριότητες εθελοντικής υπηρεσίας και κατάρτισης και πληροφόρησης σε παραμεθόριους περιοχές, στο πλαίσιο του προγράμματος YOUTH.
- Πλήρης αξιοποίηση της ευελιξίας που παρέχεται από υπάρχοντες κανόνες κρατικής ενίσχυσης όσον αφορά τη γεωγραφική επιλεξιμότητα και το βαθμό της κρατικής ενίσχυσης για περιφερειακούς σκοπούς, και όσον αφορά το επιχειρηματικό κεφάλαιο για τη δημιουργία και την αρχική ανάπτυξη επιχειρήσεων.
- Πρόταση για εκ νέου εστίαση σε υπάρχοντα προγράμματα ανάπτυξης της υπαίθρου για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων σε παραμεθόριους περιοχές.
- Θέση των παραμεθόριων περιοχών σε προτεραιότητα στο πλαίσιο της στρατηγικής πληροφόρησης σχετικά με τη διεύρυνση.
- Δημιουργία ομάδας εργασίας των σχετικών υπηρεσιών εντός της Επιτροπής η οποία θα συντονίζει και θα παρακολουθεί τις προτεινόμενες δράσεις και θα λειτουργεί ως σημείο επαφής.

Η Επιτροπή θα πραγματοποιήσει αυτές τις δράσεις ως μία ενιαία κοινοτική δράση για τις παραμεθόριες περιοχές. Η εν λόγω κοινοτική δράση θα συμβάλει, επίσης, στην καλύτερη πολιτική πληροφόρησης στις παραμεθόριες περιοχές, επισημαίνοντας νέες ευκαιρίες για διασυνοριακή συνεργασία και οικονομική ολοκλήρωση με τις υποψήφιες χώρες. Επιπλέον, η Επιτροπή, σε συνδυασμό με τα κράτη μέλη, θα συνεχίσει να παρακολουθεί τον κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο της διεύρυνσης στις παραμεθόριες περιοχές με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της κοινοτικής αυτής δράσης.

Δημοσιονομικές πτυχές

Επιπλέον των συνολικών δαπανών που έχουν ήδη διατεθεί σε παραμεθόριους περιοχές, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων, η Επιτροπή προτείνει τη διάθεση επιπλέον 195 εκατ. Ευρώ για παραμεθόριους περιοχές, γειτονικές αιτουσών χωρών για την περίοδο 2001-2006. Η ρευστοποίηση αυτών των κεφαλαίων - εν μέρει μέσω ανακατανομής, εν μέρει μέσω αύξησης του προϋπολογισμού - υπόκειται στην έγκριση της αρμόδιας επί του προϋπολογισμού αρχής. Η Επιτροπή υποβάλλει τις προτάσεις της στο πλαίσιο της δημοσιονομικής προοπτικής 2000-2006 και έχοντας λάβει υπ' όψιν τα αποτελέσματα της ανάλυσής της:

Αφενός, οι παραμεθόριες περιοχές παρουσιάζουν υψηλή διαφοροποίηση όσον αφορά την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση. Η διαφοροποίηση αυτή λαμβάνεται υπ' όψιν για τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων που χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τα πορίσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Βερολίνου (π.χ. διαφορές μεταξύ του στόχου 1 και στόχου 2) και γίνεται προσαρμογή στις συγκεκριμένες ανάγκες των περιοχών που επηρεάζονται ιδιαιτέρως από τη διεύρυνση (ιδιαιτέρη προσπάθεια στο πλαίσιο INTERREG III A).

Αφετέρου, απαιτείται επιπλέον προσπάθεια ως στήριξη για την πραγματοποίηση ορισμένων έργων κοινοτικού συμφέροντος όσον αφορά τη διεύρυνση της ΕΕ (προβλήματα στα ευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών σε παραμεθόριες περιοχές) ή ορισμένα "πρόσθετα μέτρα" (π.χ. κινητικότητα και δραστηριότητες διαπολιτισμικής μάθησης σε διασυνοριακές περιοχές) τα οποία δεν καλύπτονται επαρκώς από τα υπάρχοντα προγράμματα. Τα μέτρα αυτά έχουν καίρια σημασία προκειμένου να έρθουν πιο κοντά οι πολίτες της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. Εισαγωγή

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί ιστορική ευκαιρία για ειρήνη και ευημερία στην Ευρώπη. Η ΕΕ έχει ήδη επωφεληθεί από τις αυξημένες συναλλαγές με υποψήφιες χώρες. Η διεύρυνση θα αυξήσει περαιτέρω την οικονομική ολοκλήρωση μεταξύ των υφιστάμενων και μελλοντικών κρατών μελών της ΕΕ, δημιουργώντας οικονομίες κλίμακας και συγκριτικά πλεονεκτήματα σε μια διευρυμένη αγορά.

Προκειμένου να προετοιμαστεί για τη διεύρυνση, η ΕΕ έθεσε τρεις ουσιώδεις όρους για την επίτευξη της ένταξης των νέων κρατών μελών: το χρηματοδοτικό πλαίσιο (αποφασίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου), θεσμική μεταρρύθμιση και συμμόρφωση των υποψήφιων χωρών προς τα κριτήρια ένταξης που αποφασίστηκαν στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Κοπεγχάγης και της Μαδρίτης. Η έγκριση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της στρατηγικής διεύρυνσης συμπεριλαμβανομένου του

"χάρτη" για τη διεύρυνση που υπέβαλαν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή θα επιτρέψουν τη γρήγορη ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων περί διεύρυνσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ επιβεβαίωσε ότι ο χάρτης θα καταστήσει δυνατή την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων ως το τέλος του 2002 για τις υποψήφιες χώρες που είναι έτοιμες.

Η κύρωση της ένταξης από τα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες, καθώς και η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου απαιτούν την εύνοια της γενικότερης κοινής γνώμης ως προς τη διεύρυνση¹. Εκφράζεται, ωστόσο, έντονη ανησυχία ότι το άνοιγμα της εσωτερικής αγοράς θα επιφέρει αυξημένο ανταγωνισμό, ιδιαίτερα στις παραμεθόριες περιοχές. Αν και οι παραμεθόριες περιοχές ενδέχεται να επηρεαστούν γρηγορότερα και εντονότερα από τη διεύρυνση από άλλες περιοχές, η εγγύτητά τους σε υποψήφιες χώρες θα προσφέρει νέες ευκαιρίες, για παράδειγμα μέσω αυξημένου καταμερισμού εργασίας με υποψήφιες χώρες. Οι παραμεθόριες περιοχές μπορούν, επομένως, να μετατραπούν σε νέες περιοχές ανάπτυξης με θετικά ευρύτερα αποτελέσματα και στις δύο πλευρές των συνόρων.

Στα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες πρέπει να ενισχυθούν μέτρα πληροφόρησης και επικοινωνίας όσον αφορά τη διεύρυνση. Αυτό ισχύει ειδικά για τις παραμεθόριες περιοχές. Η "Επικοινωνιακή στρατηγική για τη διεύρυνση" της Επιτροπής για το 2000 υπογραμμίζει ότι "οι άνθρωποι στις περιοχές που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες πρέπει να βεβαιωθούν για τα θετικά αποτελέσματα της διεύρυνσης" και ανακοίνωσε μια αντικειμενική ανάλυση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στις παραμεθόριες περιοχές και των διαθέσιμων διαρθρωτικών μέτρων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας κάλεσε την Επιτροπή να "προτείνει ένα πρόγραμμα για τις παραμεθόριες περιοχές προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική τους ανταγωνιστικότητα" και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ απάντησε ότι η ανακοίνωση αυτή επρόκειτο να παρουσιαστεί σύντομα.

2. Η οικονομική κατάσταση των παραμεθόριων περιοχών

2.1 Ορισμός των παραμεθόριων περιοχών

Για τους σκοπούς της ανάλυσης, η παρούσα Κοινοποίηση ορίζει τις παραμεθόριες περιοχές ως περιοχές σε επίπεδο ΟΕΣΜ II² οι οποίες συνορεύουν (από ξηρά ή θάλασσα) με υποψήφιες χώρες που επί του παρόντος βρίσκονται σε ενταξιακές διαπραγματεύσεις, περιλαμβάνοντας διασυνοριακά προγράμματα στο πλαίσιο του INTERREG III A κατά την περίοδο 2000-2006· αυτό περιλαμβάνει και τις περιοχές που εντάσσονται σε τέτοιες περιοχές (βλέπε χάρτη στο Προσάρτημα χ).³ Αυτός ο ορισμός εργασίας των παραμεθόριων περιοχών επελέγη λόγω του ότι τα διασυνοριακά αποτελέσματα της διεύρυνσης πιθανώς θα επεκταθούν πέραν των άμεσα συνορευουσών περιοχών (επίπεδο

¹ Πρόσφατες σφυγμομετρήσεις του Ευρωβαρόμετρου (Φθινόπωρο 2000) στην ΕΕ-15 παρουσιάζουν ποσοστό έγκρισης 44% υπέρ της διεύρυνσης και 35% κατά. Ωστόσο, περισσότεροι είναι αυτοί που είναι κατά της διεύρυνσης στη Γερμανία, την Αυστρία, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

² Η ονοματολογία εδαφικών στατιστικών μονάδων (ΟΕΣΜ) δημιουργήθηκε από την Eurostat προς παροχή μίας ομοιόμορφης ανάλυσης των εδαφικών μονάδων για περιφερειακές στατιστικές στην ΕΕ.

³ Ο ορισμός αυτός δεν προεξοφλεί την περιγραφή ορισμένων κοινοτικών πολιτικών σε χαμηλότερο επίπεδο από αυτό των ΟΕΣΜ II.

ΟΕΣΜ ΙΙΙ). Κατάλληλα δεδομένα κοινωνικοοικονομικής κατάστασης σε περιφερειακό επίπεδο σε συγκριτική βάση διατίθενται μόνο σε επίπεδο ΟΕΣΜ ΙΙ.

Σύμφωνα με τον ορισμό αυτόν, υπάρχουν 23 παραμεθόριες περιοχές στην ΕΕ:

- Δύο στη Φινλανδία: Uusimaa, Etelä-Suomi.
- Οκτώ στη Γερμανία: Niederbayern, Oberpfalz, Oberfranken, Βραδεμβούργο, Βερολίνο, Mecklenburg-Vorpommern, Chemnitz, Δρέσδη.
- Έξι στην Αυστρία: Burgenland, Niederösterreich, Βιέννη, Kärnten, Steiermark, Oberösterreich.
- Δύο στην Ιταλία: Veneto, Friuli-Venezia Giulia.
- Πέντε στην Ελλάδα: Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, και Κρήτη.

2.2 Συγκριτική ανάλυση παραμεθόριων περιοχών

Οι διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των παραμεθόριων περιοχών όσον αφορά την κοινωνικοοικονομική τους ανάπτυξη είναι πολύ μεγάλες. Συνολικά μπορούν να διακριθούν τρεις ομάδες περιοχών: Οι ηπειρωτικές παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας αντιμετωπίζουν μακράν τη δυσκολότερη κατάσταση όσον αφορά το εισόδημα, τη δυναμική της αγοράς εργασίας, τις υποδομές και το ανθρώπινο δυναμικό. Η δεύτερη ομάδα αποτελείται από τις ελληνικές παραμεθόριους περιοχές του Αιγαίου, τα νέα γερμανικά Länder που υστερούν όσον αφορά την οικονομική απόδοση και πάσχουν από σταθερά υψηλά ποσοστά ανεργίας· στην ομάδα αυτή ως προς το κατά κεφαλήν εισόδημα (ΑΕγχΠ) ανήκει και το Burgenland. Όλες οι υπόλοιπες παραμεθόριες περιοχές (στη Γερμανία, την Αυστρία, τη Φινλανδία και την Ιταλία) παρουσιάζουν σχετικά καλή ανάπτυξη, τόσο συγκριτικά προς το μέσο όρο της ΕΕ όσο και προς τον αντίστοιχο εθνικό τους μέσο όρο. Μια εκτενέστερη ανάλυση παρουσιάζει την εξής εικόνα:

Σύγκριση σε εθνικό επίπεδο

Στη **Φινλανδία**, είναι σαφής ο διαχωρισμός μεταξύ της περιοχής Uusimaa (περιφέρεια πρωτεύουσας) και της περιοχής Etelä-Suomi. Ενώ το κατά κεφαλήν εισόδημα στην Uusimaa είναι αισθητά υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο (102% και 141%, αντίστοιχα)⁴, υπολείπεται ελαφρώς του εθνικού μέσου όρου στην Etelä-Suomi (93%). Η ανεργία βρίσκεται κάτω του εθνικού μέσου όρου στην Uusimaa (7,0%), αλλά υπερβαίνει τον εθνικό μέσο όρο στην Etelä-Suomi (12,3%).

Στην περίπτωση των παραμεθόριων περιοχών της **Γερμανίας**, σαφής είναι ο διαχωρισμός μεταξύ των νέων γερμανικών Länder και των περιοχών της Βαυαρίας. Ενώ το κατά κεφαλήν εισόδημα (ΑεγχΠ) στα νέα γερμανικά Länder ανέρχεται μόνο στα δύο τρίτα του εθνικού μέσου όρου (70% έναντι 108%), στις παραμεθόριες περιοχές της Βαυαρίας μόλις που υπολείπεται του εθνικού μέσου όρου (99%). Το Βερολίνο παρουσιάζει υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα από τις παραμεθόριες περιοχές, με την εξαίρεση του Oberfranken, αλλά υπολείπεται του εθνικού μέσου όρου. Σημαντικές είναι οι διαφορές μεταξύ παραμεθόριων περιοχών και όσον αφορά την πραγματική αύξηση του ΑΕγχΠ. Όλα τα νέα γερμανικά Länder που συνορεύουν με την Πολωνία σημείωσαν πολύ μεγάλη πραγματική αύξηση του ΑεγχΠ, παράλληλα με συνεχιζόμενη υψηλή ανεργία. Το ποσοστό ανεργίας στα νέα Länder είναι σχεδόν διπλάσιο από τον μέσο όρο της Γερμανίας (16,4% και 8,9% αντίστοιχα). Αντιθέτως, η πραγματική αύξηση του ΑεγχΠ στις παραμεθόριες περιοχές της Βαυαρίας υπολείπεται τόσο του μέσου όρου της Γερμανίας, όσο και του μέσου όρου της Βαυαρίας, με την εξαίρεση του Niederbayern που σημείωσε υψηλότερη ανάπτυξη του ΑΕγχΠ. Το ποσοστό ανεργίας, ωστόσο, στις παραμεθόριες περιοχές της Βαυαρίας είναι αισθητά υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο (κατά προσέγγιση 70% έναντι 65,4% για τη Γερμανία συνολικά), ενώ το ποσοστό ανεργίας είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Γερμανίας (5,5%). Ενώ τα νέα Länder πάσχουν κυρίως από χαμηλή βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και παρωχημένες υποδομές, οι περισσότερες παραμεθόριες περιοχές της Βαυαρίας (αλλά και το Mecklenburg-Vorpommern) χαρακτηρίζονται από διαρθρωτικό έλλειμμα, τυπικό στοιχείο αγροτικών περιοχών με υψηλό βαθμό γεωργικής απασχόλησης.

Θετική υπήρξε η οικονομική ανάπτυξη σε όλες τις παραμεθόριες περιοχές της **Αυστρίας** τη δεκαετία του 1990. Εξαιρουμένης της Βιέννης, το κατά κεφαλήν εισόδημα υπολείπεται του εθνικού μέσου όρου (112%) σε όλες τις παραμεθόριες περιοχές της Αυστρίας. Είναι αισθητά χαμηλότερο στο Burgenland (69%), και σε μικρότερο βαθμό στα Kärnten και Steiermark (92% και 90%). Μόνο η Βιέννη, το Kärnten και το Steiermark σημειώνουν επίπεδα ανεργίας υψηλότερα του εθνικού μέσου όρου (5,9%, 4,7% και 4,1% αντίστοιχα). Εξαιρουμένης της Βιέννης, οι παραμεθόριες περιοχές της Αυστρίας παρουσιάζουν γενικώς υψηλότερα επίπεδα γεωργικής απασχόλησης και χαμηλότερα επίπεδα υπηρεσιών συγκριτικά με τον εθνικό μέσο όρο.

Οι παραμεθόριες περιοχές της **Ιταλίας** βρίσκονται, στο σύνολό τους, σε ευνοϊκή θέση ως προς τον εθνικό μέσο όρο. Το κατά κεφαλήν εισόδημα στο Veneto και το Friuli-Venezia Giulia είναι περίπου 20% υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο (101%). Η

⁴ Όλα τα νούμερα παρουσιάζονται σε ποσοστό του μέσου όρου στην ΕΕ το 1998, όπως προσαρμόστηκε από τη μονάδα αγοραστικής ισοτιμίας (ΜΑΙ)

ανεργία και στις δύο περιοχές μόλις που φτάνει το μισό του εθνικού μέσου όρου (11,7%).

Οι περισσότερες παραμεθόριες περιοχές της **Ελλάδας** σημείωσαν θετική πραγματική ανάπτυξη του ΑεγχΠ που υπερέβη τον εθνικό μέσο όρο τη δεκαετία του 1990. Η αγροτική και ορεινή παραμεθόριος της Ανατολικής Μακεδονίας παρουσιάζει ποσοστό κατά κεφαλήν εισοδήματος που υπολείπεται του μέσου όρου (55%) και ποσοστό ανεργίας που υπερβαίνει τον μέσο όρο (12,8%). Αντιθέτως, τα επίπεδα ανεργίας και κατά κεφαλήν εισοδήματος προσεγγίζουν τον εθνικό μέσο όρο (11,7%, 66%) στην Κεντρική Μακεδονία (11,7% και 68%). Η κατάσταση είναι σχετικά διαφορετική στο Βόρειο Αιγαίο, το Νότιο Αιγαίο, καθώς και την Κρήτη. Τα ποσοστά ανεργίας είναι χαμηλότερα του εθνικού μέσου όρου και στις τρεις περιοχές (11,3%, 7,3% και 7,3%). Το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι υψηλότερο του εθνικού μέσου όρου στο Νότιο Αιγαίο και την Κρήτη (77% και 67%), αλλά είναι χαμηλότερο στο Βόρειο Αιγαίο (61%). Οι εσωτερικές παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας πάσχουν από σημαντικό έλλειμμα υποδομών, ειδικά από υπανάπτυκτο σύστημα μεταφορών.

Σύγκριση σε επίπεδο ΕΕ

Εισόδημα

Ενώ το κατά κεφαλήν εισόδημα στις παραμεθόριες περιοχές είναι σχετικά υψηλό στην Ιταλία, τη Φινλανδία, τις περισσότερες περιοχές της Αυστρίας και τη Βαυαρία, βρίσκεται κάτω του 75% του μέσου όρου της ΕΕ στα νέα γερμανικά Länder, την Ελλάδα και το Burgenland.

Απασχόληση

Η ανεργία είναι αισθητά υψηλότερη του μέσου όρου της ΕΕ (9,4%) στα νέα γερμανικά Länder (16,4%), τις παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας (10,8%), καθώς και σε μία παραμεθόριο περιοχή της Φινλανδίας (12,3%). Αντιθέτως, η ανεργία στις παραμεθόριες περιοχές της Αυστρίας (3,9%), της Βαυαρίας (5,5%) και της Ιταλίας (5,2%) είναι σχετικά χαμηλή συγκριτικά με το μέσο όρο της ΕΕ. Η υψηλή ανεργία νέων και γυναικών αντικατοπτρίζει, επίσης, τα ανεπαρκή επίπεδα δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης. Στη Φινλανδία, οι οικονομικές αλλαγές στις αρχές της δεκαετίας του 1990 που σχετίστηκαν με τη διακοπή των συναλλαγών με την πρώην Σοβιετική Ένωση προκάλεσαν απότομη μείωση της απασχόλησης, αλλά τώρα η κατάσταση παρουσιάζει βελτίωση.

Ανάπτυξη υποδομών

Οι παραμεθόριες περιοχές παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά την ανάπτυξη υποδομών. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, το οδικό δίκτυο είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου συγκεντρωμένο γύρω από την Αθήνα και σε αρκετές βόρειες περιοχές που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες η απουσία δρόμων είναι παντελής.

Μορφωτικό επίπεδο

Το μορφωτικό επίπεδο είναι σχετικά χαμηλό στις παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας και της Ιταλίας όπου η εκπαίδευση του πλέον του 50% του πληθυσμού ηλικίας μεταξύ 25 και 59 δεν ξεπερνά την υποχρεωτική βασική.

Οι παραμεθόριες περιοχές σε συνολικό επίπεδο

Όπως έδειξαν οι προηγούμενες συγκρίσεις, τα προβλήματα των παραμεθόριων περιοχών ποικίλλουν σημαντικά από τη μια περιοχή στην άλλη. Για τους σκοπούς της ανάλυσης, χρήσιμη είναι η εξέταση της κοινωνικοοικονομικής τους κατάστασης σε συνολικό επίπεδο.

Εισόδημα και παραγωγικότητα

Όσον αφορά το εισόδημα, οι παραμεθόριες περιοχές φτάνουν σχεδόν τον μέσο όρο της ΕΕ. Το κατά κεφαλήν εισόδημα κατά μέσο όρο ανήρχετο στο 96% του μέσου όρου της ΕΕ για το 1998. Το σχετικά χαμηλότερο επίπεδο κατά κεφαλήν εισοδήματος στις παραμεθόριες περιοχές οφείλεται κυρίως στη χαμηλότερη παραγωγικότητα. Η ελαφρώς χαμηλότερη απόδοση συνδέεται με τη συγκέντρωση λιγότερο παραγωγικών τομέων: συγκριτικά με το μέσο όρο της ΕΕ, οι παραμεθόριες περιοχές χαρακτηρίζονται από υψηλότερη συγκέντρωση απασχόλησης στη γεωργία, συγκέντρωση στη βιομηχανία που υπερβαίνει το μέσο όρο και χαμηλότερη συγκέντρωση σε υπηρεσίες.

Απασχόληση

Η πρόσφατη ανάπτυξη της απασχόλησης μείωσε σημαντικά την ανεργία. Το 1999, το μέσο ποσοστό ανεργίας στις παραμεθόριες περιοχές ήταν σχεδόν στα ίδια επίπεδα με το μέσο όρο της ΕΕ (9,7% και 9,4% αντίστοιχα). Το μέσο ποσοστό στις παραμεθόριες περιοχές ήταν ελαφρώς χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό της ΕΕ (60,4% και 62,8%).

ΕΤΑ και ανθρώπινο δυναμικό

Όσον αφορά τους δείκτες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (ΕΤΑ), ο λόγος ακαθάριστων δαπανών σε ΕΤΑ προς το ΑεγχΠ είναι χαμηλότερος στις παραμεθόριες περιοχές (1,6%) έναντι της ΕΕ στο σύνολό της (1,9%). Όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό, το επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης στις παραμεθόριες περιοχές παρουσιάζει γενικώς καλή ανάπτυξη συγκριτικά προς το μέσο όρο της ΕΕ.

2.3 Πιθανές επιπτώσεις της διεύρυνσης στις παραμεθόριες περιοχές

Το κατά κεφαλήν εισόδημα και η παραγωγικότητα σε όλες τις παραμεθόριες περιοχές της ΕΕ βρίσκονται σε υψηλότερα επίπεδα από τις γειτονικές περιοχές των υποψήφιων χωρών, με εξαίρεση τη Μπρατισλάβα. Όσον αφορά τη γενική ανεργία και την ανεργία των νέων, η συνολική κατάσταση παρουσιάζει τάσεις βελτίωσης στις παραμεθόριες περιοχές της ΕΕ, με κάποιες εξαιρέσεις στα νέα γερμανικά Länder. Οι διασυνοριακές οικονομικές σχέσεις μεταξύ γειτονικών περιοχών πιθανώς θα ενταθούν μετά τη διεύρυνση, ειδικά σε σημεία όπου οικονομικά κέντρα βρίσκονται πολύ κοντά και στις δύο πλευρές των συνόρων.

Πράγματι, οι περιοχές των υποψήφιων χωρών που συνορεύουν με την ΕΕ έχουν ήδη επωφεληθεί της θέσης τους από τη στιγμή που ξεκίνησε η μετάβαση. Το 1998, το μέσο

κατά κεφαλήν εισόδημα στις περιοχές αυτές ήταν αισθητά υψηλότερο από το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα των υποψήφιων χωρών (53% και 44%⁵ αντίστοιχα). Η εγγύτητα στην ΕΕ, οι σχετικά καλά ανεπτυγμένες υποδομές και το χαμηλό κόστος εργασίας έχουν συμβάλει στην τόνωση των αγορών και την ενθάρρυνση των επενδύσεων. Επιπλέον, έχουν επωφεληθεί και από το αυξημένο εμπόριο και τον τουρισμό.

Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, ωστόσο, δεν υποδεικνύουν ότι το σταδιακό άνοιγμα των κοινοτικών συνόρων προς υποψήφιες χώρες κατά τη δεκαετία του 1990 είχε αρνητικό αντίκτυπο στις παραμεθόριες περιοχές. Τα επίπεδα του κατά κεφαλήν εισοδήματος στις παραμεθόριες περιοχές της Αυστρίας, για παράδειγμα, αυξήθηκαν σημαντικά μεταξύ 1991 και 1996, ενώ το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα στη Βαυαρία παρέμεινε σχετικά σταθερό κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής.

Μετανάστευση

Το εισοδηματικό χάσμα μεταξύ της ΕΕ και των υποψήφιων χωρών έχει προκαλέσει φόβους για μεγάλο μεταναστευτικό κύμα στην ΕΕ.

Τα προηγούμενα στοιχεία της εισαγωγής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων μετά την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας το 1986, καθώς και πρόσφατες εκτιμήσεις, υποδεικνύουν ότι η μακροπρόθεσμη μετανάστευση από υποψήφιες χώρες προς την ΕΕ θα είναι μόλις της τάξης του 1% του υπάρχοντος πληθυσμού της ΕΕ⁶. Επιπλέον, η σταδιακή εισαγωγή της κινητικότητας της εργασίας και της παροχής υπηρεσιών θα μειώσει περαιτέρω την πιθανότητα μετανάστευσης.

Οι υποψήφιες χώρες θα επωφεληθούν από την εκτεταμένη στήριξη από τα διαρθρωτικά ταμεία μετά την ένταξη⁷. Το γεγονός αυτό θα συμβάλει στην ανάκαμψή τους από οικονομικής άποψης, μειώνοντας, εν συνεχεία, την πιθανότητα μετανάστευσης μετά τη μεταβατική φάση.

Ωστόσο, η διαθέσιμη έρευνα καταλήγει, επίσης, ότι η μετανάστευση και η διασυνοριακή μετακίνηση θα διαφοροποιηθούν σημαντικά μεταξύ των περιοχών, ιδιαίτερα μεταξύ διαφορετικών παραμεθόριων περιοχών. Οι εκτιμήσεις περί μακροπρόθεσμων διασυνοριακών μετακινήσεων στις παραμεθόριες περιοχές κυμαίνεται μεταξύ 1 και 8 % του αντίστοιχου εργατικού δυναμικού τους.

Συνολικά η μετανάστευση και οι διασυνοριακές μετακινήσεις πιθανόν να συνεχίσουν να επηρεάζουν τη Γερμανία και την Αυστρία περισσότερο από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Στη Γερμανία, η μετανάστευση σε παραμεθόριους περιοχές εστιάζεται κυρίως κατά μήκος των συνόρων της Βαυαρίας με τη Δημοκρατία της Τσεχίας. Αντιθέτως, το

⁵ Τα νούμερα για το 1998 σε ποσοστό μέσου όρου διευρυμένης ΕΕ -26, προσαρμοσμένα από τη μονάδα αγοραστικής ισοτιμίας.

⁶ Περιγράφεται στην ενημερωτική κοινοποίηση της Επιτροπής στις 6 Μαρτίου 2001 σχετικά με την ελεύθερη κίνηση εργαζομένων στο πλαίσιο της διεύρυνσης.

⁷ Ο πίνακας που περιέχει το χρηματοδοτικό πλαίσιο της ΕΕ -21 το οποίο προσαρτάται στα πορίσματα των προέδρων του Συμβουλίου του Βερολίνου προβλέπει 39,5 δις Ευρώ για διαρθρωτικές δράσεις για νέα κράτη μέλη για την περίοδο 2002 ως 2006.

ποσοστό των μεταναστών στα νέα γερμανικά Länder, ακόμη και στις άμεσες παραμεθόριους περιοχές, παρουσιάζεται χαμηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο⁸. Πολλοί μετανάστες από υποψήφιες χώρες μετακινούνται προς τους κεντρικότερους ευημερούντες αστικούς οικισμούς της Γερμανίας. Η κατάσταση στην Αυστρία είναι μάλλον διαφορετική, καθώς η Αυστρία συνορεύει με τέσσερις υποψήφιες χώρες και κάποια από τα κύρια οικονομικά της κέντρα βρίσκονται κοντά στα σύνορα αυτά. Η Βιέννη, το Graz και το Linz, καθώς και αρκετά άλλα σημαντικά περιφερειακά κέντρα βρίσκονται σε μικρή απόσταση από τα σύνορα.

Όσον αφορά τις ενδεχόμενες μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της μετανάστευσης, επισημαίνεται ότι η είσοδος μεταναστών στο παρελθόν ελάχιστα επηρέασε την ενδογενή ανεργία. Οποιαδήποτε αρνητική επίπτωση στους μισθούς περιορίστηκε αισθητά. Η είσοδος μεταναστών ίσως ακόμη και να συμβάλει στον περιορισμό των δυσμενών συνεπειών της μείωσης και γήρανσης του πληθυσμού στα επίπεδα διαβίωσης τα δημοσιονομικά ελλείμματα των κρατών μελών.

Οικονομική ολοκλήρωση

Η ολοκλήρωση των οικονομιών των παραμεθόριων περιοχών είναι μία από τις κύριες θετικές επιδράσεις της ενιαίας αγοράς. Αναμένεται, συνεπώς, ότι οι παραμεθόριες περιοχές θα επωφεληθούν από τη διεύρυνση σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο. Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, ωστόσο, ίσως χρειαστεί να προσαρμοστούν περισσότερο από άλλες περιοχές στις ταχέως μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Οι αγροτικές παραμεθόριες περιοχές, συγκεκριμένα, ενδεχομένως να δεχτούν μεγαλύτερες ανταγωνιστικές πιέσεις κατά τις αρχικές φάσεις της ολοκλήρωσης. Οι επιδράσεις αυτές αναμένεται να μειωθούν στο γεωργικό τομέα των υφιστάμενων κρατών μελών, καθώς η γεωργία γενικώς στις ΧΚΑΕ χαρακτηρίζεται από χαμηλά πρότυπα παραγωγής και ποιότητας και εξακολουθεί να απαιτείται σημαντική αναδιάρθρωση της βιομηχανίας γεωργίας και τροφίμων.

Ωστόσο, οι πιέσεις του ανταγωνισμού που γενικώς σχετίζονται με τη διεύρυνση είναι ήδη εμφανείς καθώς η ΕΕ έχει άρει τους περισσότερους δασμούς και ποσοτικούς περιορισμούς στο εμπόριο βιομηχανικών και σημαντικού αριθμού γεωργικών προϊόντων με υποψήφιες χώρες.

Κάποιες μικρότερες πόλεις στις παραμεθόριες περιοχές της Γερμανίας, της Αυστρίας και της Ιταλίας υφίστανται ήδη αυξημένο ανταγωνισμό στο λιανικό εμπόριο και ορισμένες υπηρεσίες.

Σε γενικές γραμμές, οι τομείς στις παραμεθόριες περιοχές που χρησιμοποιούν κατ' εξοχήν ανθρώπινο δυναμικό και είναι τεχνολογικά ανεπτυγμένοι αναμένεται να επωφεληθούν από τη διεύρυνση, ενώ οι τομείς που χρησιμοποιούν κατ' εξοχήν εργατικό δυναμικό αναμένεται να αντιμετωπίσουν αυξημένο ανταγωνισμό λόγω φθηνής εργασίας. Αυτό ισχύει γενικώς για τη γεωργία, η βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Στην περίπτωση της γεωργίας, μεγάλος είναι ο αριθμός των πολιτών χωρών της Κεντρικής Ευρώπης που συμμετέχουν ήδη στο εργατικό δυναμικό παραμεθόριων περιοχών ως

⁸ Βλέπε Επιπτώσεις της διεύρυνσης της συνοχής της ΕΕ, DIW and EPRC, Βερολίνο και Γλασκόβη, Μάρτιος 2001

εποχιακοί εργαζόμενοι, γεγονός που συνέβαλε στο να ξεπεραστούν βραχυπρόθεσμες ελλείψεις εργατικού δυναμικού.

3. Υπάρχουσες κοινοτικές πολιτικές

Οι παραμεθόριες περιοχές επωφελούνται από αρκετές πολιτικές σε κοινοτικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής συντονισμού οικονομικής πολιτικής, της ευρωπαϊκής στρατηγικής απασχόλησης, πρωτοβουλίες στον τομέα των διακρίσεων, της κοινωνικής ένταξης και ισότητας των φύλων. Επιπλέον, επωφελούνται από την κοινοτική χρηματοδοτική ενίσχυση, μεταξύ άλλων μέσω των ταμείων συνοχής και διαρθρωτικών ταμείων, του διευρωπαϊκού δικτύου, της ΕΤΕπ και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων, του 5^{ου} προγράμματος πλαισίου έρευνας και ανάπτυξης, του LIFE (περιβάλλον), των Leonardo, Socrates, Youth και της ενίσχυσης των ΜΜΕ.

Επιπλέον, σχεδόν όλες οι παραμεθόριες περιοχές της ΕΕ σε επίπεδο ΟΕΣΜ III είναι επί του παρόντος επιλέξιμες για εθνική περιφερειακή ενίσχυση βάσει κανόνων κρατικής ενίσχυσης και μπορούν, συνεπώς, να απολαύσουν προνομιακής μεταχείρισης συγκριτικά με μη ενισχυόμενες περιοχές π.χ. εντονότερη ενίσχυση προς υποστήριξη των επενδύσεων (συμπεριλαμβανομένου και του γεωργικού τομέα), έρευνας και ανάπτυξης, κατάρτισης από εταιρείες, δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, κλπ.

3.1 Κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα

Διαρθρωτικά ταμεία – Στόχοι 1 και 2

Τα διαρθρωτικά ταμεία αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή κοινοτικής περιφερειακής ενίσχυσης με σημαντική επίδραση στις παραμεθόριες περιοχές. Τα νέα γερμανικά Länder, όλες οι παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας και το Burgenland χαρακτηρίζονται ως περιοχές του στόχου 1. Αρκετές περιοχές, παρακείμενες υποψήφιων χωρών στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ιταλία και τη Φινλανδία λαμβάνουν ενίσχυση βάσει στόχου 2 και εν μέρει βάσει του ότι χαρακτηρίζονται ως περιοχές του στόχου 3.

Οι **φινλανδικές** παραμεθόριες περιοχές Uusimaa και Etelä-Suomi, και την Uusimaa και ανατολική Uusimaa να συνορεύει με υποψήφιες χώρες της Βαλτικής, είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση του στόχου 3 και θα λάβουν περίπου 218 εκατ. Ευρώ κατά την περίοδο 2000-2006.

Στη **Γερμανία**, όλα τα νέα Länder που συνορεύουν με την Πολωνία και τη Δημοκρατία της Τσεχίας (Mecklenburg-Vorpommern, Βραδεμβούργο και Σαξωνία) πρόκειται να λάβουν περίπου 0,4 δις Ευρώ μεταξύ 2000 και 2006 (έναντι 8,4 δις Ευρώ την περίοδο 1994-99).

Αν και τα λειτουργικά προγράμματα (ΛΠ) των τριών νέων Länder δεν περιέχουν ειδικά μέτρα για παραμεθόριους περιοχές, τα μέτρα υποδομών (2,7 δις Ευρώ) και τα μέτρα ανάπτυξης της υπαίθρου (2,1 δισεκατομμύρια Ευρώ) θα ευνοήσουν κατά κύριο λόγο τις παραμεθόριες περιοχές. Στο πλαίσιο του γερμανικού προγράμματος ενίσχυσης «Gemeinschaftsaufgabe», το οποίο εφάρμοσαν τα Länder σε συνδυασμό με την

προτεραιότητα 1 των σχετικών ΛΠ, οι παραγωγικές επενδύσεις εστιάζουν στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές όσον αφορά τη διάρθρωση, δηλαδή τις παραμεθόριες περιοχές.

Η κοινοτική στήριξη του Βερολίνου ανέρχεται σχεδόν σε 1 δις Ευρώ για την περίοδο 2000 ως 2006. Αυτό περιλαμβάνει μειούμενη στήριξη του Στόχου 1 ύψους 688 εκατ. Ευρώ για το ανατολικό τμήμα του Βερολίνου κατά την περίοδο 2000-2005 και στήριξη Στόχου 2 ύψους 384 εκατ. Ευρώ για το δυτικό τμήμα του Βερολίνου κατά την περίοδο 2000 ως 2006.

Το πρόγραμμα Στόχου 2 της Βαυαρίας που καλύπτει πλήρως τα σύνορα με τη Δημοκρατία της Τσεχίας πρόκειται να λάβει περίπου 537 εκατ. Ευρώ κατά την περίοδο 2000-2006.

Για την περίοδο 2000-2006, 889 εκατ. Ευρώ έχουν διατεθεί σε έξι **αυστριακά Bundesländer** που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες (Burgenland, Steiermark, Oberösterreich, Niederösterreich, Kärnten και Βιέννη) στο πλαίσιο των προγραμμάτων Στόχου 1 και 2 (έναντι 642 εκατ. Ευρώ κατά την περίοδο 1995-1999 για τους στόχους 1, 2 και 5β).

Το μεγαλύτερο τμήμα της παραμεθορίου περιοχής Friuli-Venezia Giulia και τμήματα της περιοχής Veneto στην **Ιταλία** είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση του στόχου 2 κατά την περίοδο 2000-2006. Περίπου 97 εκατ. Ευρώ πρόκειται να διατεθούν από τα διαρθρωτικά ταμεία στην περιοχή Friuli-Venezia Giulia και 286 εκατ. Ευρώ στην περιοχή Veneto.

Οι **ελληνικές** παραμεθόριες περιοχές της Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και της Κεντρικής Μακεδονίας είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση του Στόχου 1. Πρόκειται να λάβουν 1,6 δις Ευρώ διαρθρωτικής χρηματοδότησης κατά την περίοδο 2000-2006 (έναντι 1,1 δις Ευρώ μεταξύ 1994-99). Το ΛΠ για την Ανατολική Μακεδονία περιλαμβάνει την ολοκλήρωση της Εγνατίας οδού (το τμήμα από Αρντάς-Ορμένιο ως τα σύνορα με τη Βουλγαρία), καθώς και την ολοκλήρωση παλαιότερων προγραμμάτων οδοποιίας ως τα σύνορα με τη Βουλγαρία. Επιπλέον, τα προγράμματα του Στόχου 1 για το Βόρειο και Νότιο Αιγαίο, αλλά και για την Κρήτη, θα λάβουν κοινοτική ενίσχυση 1,2 δις Ευρώ συνολικά κατά την περίοδο 2000-2006.

INTERREG

Σύμφωνα και με τα πορίσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Βερολίνου⁹ έχει δοθεί η δέουσα προσοχή σε διασυνοριακές δραστηριότητες μέσω του προγράμματος INTERREG (4,875 δις Ευρώ από 2000-2006), ιδιαίτερα όσον αφορά κράτη μέλη με εκτεταμένα σύνορα με τις αιτούσες χώρες.

INTERREG IIIA: Διασυνοριακή συνεργασία

Το πρόγραμμα INTERREG IIIA για τη **Φινλανδία** που συνορεύει με την Εσθονία ανέρχεται σε 14 εκατ. Ευρώ για την περίοδο 2000-2006.

⁹ § 40 των προεδρικών πορισμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Βερολίνου στις 24/25 Μαρτίου 2001.

Περίπου 627 εκατ. Ευρώ πρόκειται να διατεθούν για τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας INTERREG στη **Γερμανία** κατά την περίοδο 2000-2006 (έναντι περίπου 419 εκατ. Ευρώ κατά την περίοδο 1994-1999 για το INTERREG II A). 67% των κεφαλαίων της Γερμανίας στο πλαίσιο του INTERREG IIIA (421 εκατ. Ευρώ) πρόκειται να διατεθούν σε επιλέξιμες περιοχές που συνορεύουν με την Πολωνία και τη Δημοκρατία της Τσεχίας. Αυτό αντιστοιχεί σε αύξηση της τάξης του 16,7% των μέσων ετήσιων ποσών συγκριτικά με το INTERREG II A. Το ποσό των 60 εκατ. Ευρώ περίπου για τη Βαυαρία αντιστοιχεί σε αύξηση 196% των μέσων ετήσιων ποσών συγκριτικά με την περίοδο 1994-99.

Όσον αφορά τα προγράμματα INTERREG IIIA της **Αυστρίας** (με τη Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Σλοβακία, την Ουγγαρία και τη Σλοβενία), η αύξηση είναι ακόμη μεγαλύτερη. Βάσει του επιπρόσθετου ποσού για την Αυστρία που καθορίστηκε στη διάσκεψη κορυφής του Βερολίνου, πρόκειται να διατεθούν περίπου 110 εκατ. Ευρώ (έναντι ποσού μικρότερου των 31 εκατ. Ευρώ την περίοδο 1995-1999).

Το χρηματοδοτικό πλαίσιο του προγράμματος INTERREG IIIA της **Ιταλίας** με τη Σλοβενία έχει επίσης παρουσιάσει σημαντική αύξηση. Κατά την περίοδο 2000-2006, πρόκειται να διατεθούν 56 εκατ. Ευρώ, έναντι 15,6 εκατ. Ευρώ από το 1994 ως το 1999. Αυτό αντιστοιχεί σε πραγματική αύξηση ύψους 209%.

Όσον αφορά το πρόγραμμα INTERREG IIIA της **Ελλάδας** με τη Βουλγαρία, περίπου 170 εκατ. Ευρώ πρόκειται να διατεθούν από το 2000 ως το 2006, καθώς και 47 εκατ. Ευρώ για διασυνοριακή συνεργασία με την Κύπρο.

Συνολικά οι περιοχές της ΕΕ που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες πρόκειται να λάβουν 818 εκατ. Ευρώ στο πλαίσιο των προγραμμάτων INTERREG III A κατά την περίοδο 2000-2006 έναντι 586 εκατ. Ευρώ κατά την περίοδο 1994/5-1999.¹⁰ Οι κύριες προτεραιότητες των προγραμμάτων αυτών είναι η βελτίωση των τοπικών υποδομών, της κατάρτισης και των ανθρωπίνων πόρων και η οικονομική διασυνοριακή συνεργασία.

INTERREG IIIB: Διεθνική συνεργασία

Το INTERREG IIIB συμβάλλει στην εδαφική ολοκλήρωση μεταξύ της ΕΕ και των υποψήφιων χωρών. Στο πλαίσιο του INTERREG IIIB, δύο είναι τα προγράμματα που αφορούν υποψήφιες χώρες: το πρόγραμμα για την περιοχή της Βαλτικής θάλασσας (BSR) (Φινλανδία, Σουηδία, Δανία και τμήματα της Γερμανίας) και το πρόγραμμα για το χώρο της Κεντρικής Ευρώπης, της Αδριατικής, του Δούναβη και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (CADSES) (Αυστρία, Ελλάδα, τμήματα της Γερμανίας, τμήματα της Ιταλίας). Οι χώρες της Βαλτικής και η Πολωνία έχουν εκφράσει το ενδιαφέρον τους να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα BSR· ως προς το πρόγραμμα CADSES, το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή έχουν εκφράσει η Πολωνία, η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Δημοκρατία της Σλοβακίας, η Ουγγαρία, η Σλοβενία, η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Τα δύο προγράμματα θα ανέλθουν σε 97 εκατ. Ευρώ (BSR) και 132 εκατ. Ευρώ (CADSES) ως το 2006.

¹⁰ Οι αριθμοί για την περίοδο 2000-2006 αποτελούν προβλεπόμενα ποσά. Για την περίοδο 1994-99, υπήρχε μόνο ένα σφαιρικό πρόγραμμα για την Ελλάδα. Συνεπώς, το συνολικό ποσό διαιρέθηκε σύμφωνα με το μελλοντικό πρόγραμμα.

INTERREG III C: Διαπεριφερειακή συνεργασία

Το INTERREG III C προορίζεται σε μη συνορεύουσες περιοχές και αποσκοπεί στην υποστήριξη της ισόρροπης, αρμονικής και αειφόρου ανάπτυξης της ΕΕ και τρίτων χωρών, μεταξύ άλλων μέσω έργων δικτύων και διαπεριφερειακής συνεργασίας. Περίπου 6% (ή 300 εκατ. Ευρώ) του συνολικού προϋπολογισμού του INTERREG III διατίθενται στο πρόγραμμα αυτό.

URBAN II

Στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας URBAN II, έξι πόλεις σε παραμεθόριους περιοχές (Νέο Βραδεμβούργο, Βερολίνο και Luckenwalde στη Γερμανία, Wien-Erdberg και Gratz στην Αυστρία, Κομοτηνή και Ηράκλειο στην Ελλάδα) θα λάβουν συνολικά 68,5 εκατ. Ευρώ από το ΕΤΠΑ κατά την περίοδο 2000-2006. Αν και το URBAN δεν προσβλέπει ειδικά σε διασυνοριακά προβλήματα, κάποια έργα περιλαμβάνουν μέτρα που σχετίζονται με την είσοδο μεταναστών από τις χώρες ένταξης.

LEADER+

Όλες οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ εντός παραμεθόριων περιοχών είναι κατ' αρχήν επιλέξιμες προς στήριξη σύμφωνα με την κοινοτική πρωτοβουλία ανάπτυξης της υπαίθρου LEADER+ για την περίοδο 2000-2006. Οι δικαιούχοι του LEADER+ είναι ομάδες τοπικής δράσης οι οποίες εκπροσωπούν δημόσιες/ ιδιωτικές εταιρείες που αναλαμβάνουν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση στρατηγικών εδαφικής ανάπτυξης. Οι ομάδες LEADER συνήθως καλύπτουν περιοχές 10.000 έως 100.000 κατοίκων το μέγιστο.

Η δράση 2 του LEADER+ αφορά έργα συνεργασίας τα οποία μπορεί να είναι είτε διαπεριφερειακά (μεταξύ του LEADER+ ή παρόμοιων ομάδων εντός του ίδιου κράτους μέλους) είτε διεθνικά (μεταξύ ομάδων LEADER+ εντός της ΕΕ και άλλων ομάδων σε τρίτες χώρες). Αυτά τα έργα συνεργασίας μπορεί να περιλαμβάνουν διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ αγροτικών κοινοτήτων σε παραμεθόριους περιοχές της ΕΕ και σε υποψήφιες χώρες¹¹.

EQUAL

Η κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL αποτελεί πειραματικό πρόγραμμα που αποσκοπεί στην προώθηση νέων μέσων καταπολέμησης κάθε μορφής διάκρισης και ανισότητας σε σχέση με την αγορά εργασίας μέσω διεθνικής συνεργασίας. Η πρωτοβουλία πρόκειται να χρηματοδοτηθεί από το ΕΚΤ με 2,847 εκατομμύρια Ευρώ για την περίοδο 2000-06 και θα συγχρηματοδοτηθεί από την ΕΕ 15.

Το EQUAL βασίζεται σε εννέα θέματα, τα οποία είναι στενά συνδεδεμένα με την ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης. Οι βασικοί παράγοντες στον τομέα της απασχόλησης (συμπεριλαμβανομένων κυβερνήσεων, μη κυβερνητικών οργανισμών και κοινωνικών εταίρων) πραγματοποιούν μια αυθεντική σύμπραξη για να δοκιμάσουν

¹¹ Χρηματοδοτική στήριξη από το πρόγραμμα LEADER+ είναι διαθέσιμη μόνο προς τις ομάδες ΕΕ LEADER+.

πρωτοποριακούς τρόπους καταπολέμησης των διακρίσεων στους τομείς που παραθέτουν τα θέματα.

Οι παράγοντες προώθησης έργων από το πρόγραμμα PHARE, καθώς και τα προγράμματα TACIS και MEDA μπορούν να συμμετάσχουν σε διεθνικές δράσεις με την προϋπόθεση ότι μπορούν να εγγυηθούν την απαραίτητη χρηματοδότηση. Επιπλέον, οι υποψήφιες χώρες μπορούν να συμμετάσχουν στις 'δραστηριότητες *mainstreaming* και διάδοσης' που οργανώνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο με στόχο τον προσδιορισμό και τη μεταφορά της καλής πρακτικής σε παγιωμένες εθνικές πολιτικές και πρακτικές.

Προενταξιακή ενίσχυση των υποψήφιων χωρών

Παράλληλα με τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, η προενταξιακή ενίσχυση των υποψήφιων χωρών θα συμβάλει στη μείωση εισοδηματικών διαφορών μεταξύ αυτών των χωρών και της ΕΕ. Η προενταξιακή ενίσχυση περιλαμβάνει τα προγράμματα PHARE, ISPA (το προενταξιακό διαρθρωτικό μέσο στον τομέα των υποδομών μεταφορών και περιβάλλοντος), και SAPARD (το προενταξιακό γεωργικό μέσο) και ανέρχεται σε 3 δις Ευρώ περίπου ετησίως.

Το πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας PHARE

Το πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας PHARE (Phare CBC) έχει σχεδιαστεί ως ο αντίποδας του INTERREG στις υποψήφιες χώρες. Οι περιοχές των επτά υποψήφιων χωρών που συνορεύουν με την ΕΕ πρόκειται να λάβουν το ενδεικτικό ποσό των 309 εκατ. Ευρώ από το 2000-2002 103 εκατ. Ευρώ ετησίως). Η μέση ετήσια διάθεση του INTERREG κατά την περίοδο 2000-2006 ανέρχεται σε 146 εκατ. Ευρώ στις παραμεθόριες περιοχές της ΕΕ.

Κοινά προγράμματα PHARE CBC/INTERREG για την περίοδο 2000-2006

Ο κανονισμός του PHARE CBC του Δεκεμβρίου του 1998 και οι κατευθυντήριες γραμμές του INTERREG III του Απριλίου 2000 επέφεραν ουσιαστικές αλλαγές στη λειτουργία και των δύο προγραμμάτων. Από το 2000 οι γειτονικές περιοχές στην ΕΕ και υποψήφιες χώρες (οι οποίες είναι επιλέξιμες για κοινοτική στήριξη) θεωρούνται ως μία ενιαία γεωγραφική και κοινωνικοοικονομική οντότητα. Οι επιλέξιμες περιοχές και στις δύο πλευρές των συνόρων ορίζονται σύμφωνα με την ίδια μέθοδο (ΟΕΣΜ III), και οι επιλέξιμες δράσεις είναι επίσης οι ίδιες σε μεγάλο βαθμό.

Βάσει κοινής ανάλυσης της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στην υποψήφια χώρα τόσο από την πλευρά της ΕΕ όσο και από την πλευρά της παραμεθόριου περιοχής, καταρτίζεται πρόγραμμα για ισόρροπη κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της περιοχής στο σύνολό της. Μια κοινή δομή, συμπεριλαμβανομένων εθνικών, περιφερειακών και τοπικών εκπροσώπων από το κράτος μέλος της ΕΕ και την υποψήφια χώρα βρίσκεται επικεφαλής της επιλογής και παρακολούθησης έργου.

Κατά το τέλος του 2000 εισήχθησαν περαιτέρω βελτιώσεις στην εναρμόνιση του προγράμματος PHARE-CBC με το INTERREG, οι οποίες παρουσιάζονται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής 'Αναθεώρηση του PHARE 2000 – ενίσχυση της προετοιμασίας για τη διεύρυνση'. Οι βελτιώσεις περιλαμβάνουν πολυετείς ενδεικτικές κατανομές χρηματοδοτικών πόρων για κάθε παραμεθόριο περιοχή και μια πιο

αποκεντρωμένη υλοποίηση των έργων PHARE, τα οποία θα είναι παρόμοια σε μέγεθος και χαρακτήρα με τα έργα INTERREG. Από το 2001, τα έργα που κυμαίνονται μεταξύ των 300.000 Ευρώ και 2 εκατ. Ευρώ μπορούν επίσης να χρηματοδοτηθούν μέσω του προγράμματος PHARE CBC (αν και απαιτείται ακόμη επίσημη προσυπογραφή από την Αντιπροσωπεία της Επιτροπής). Η αποδοτικότητα και τα αποτελέσματα των νέων μηχανισμών που παρουσιάζονται στην Αναθεώρηση του PHARE 2000 θα εξεταστούν πριν το τέλος του 2002.

Ενίσχυση για συμμετοχή σε διεθνικά και διαπεριφερειακά προγράμματα συνεργασίας

Επί του παρόντος η κοινοτική στήριξη για τη συμμετοχή των υποψήφιων χωρών σε διεθνικά και διαπεριφερειακά προγράμματα συνεργασίας παρέχεται μέσω των εθνικών προγραμμάτων PHARE ανά περίπτωση.

Ως προς την περιοχή της Βαλτικής θάλασσας, το PHARE-CBC θα παράσχει συγχρηματοδότηση για προγράμματα που στηρίζει το INTERREG IIIB· οι υποψήφιες χώρες και τα κράτη μέλη που συνορεύουν με τη Βαλτική θάλασσα θα αναπτύξουν ένα κοινό έγγραφο προγραμματισμού και θα το εναρμονίσουν με το αντίστοιχο πρόγραμμα INTERREG IIIB με στόχο τη συγχώνευση των δύο εγγράφων σε ένα ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού ως το τέλος του 2003. Από το 2001, έχει καταρτιστεί ειδικό άρθρο του προϋπολογισμού για τη συνεργασία στην περιοχή της Βαλτικής θάλασσας στο πλαίσιο του κονδυλίου του προϋπολογισμού του προγράμματος PHARE-CBC.

3.2 Κρατική ενίσχυση

Η συντριπτική πλειοψηφία των περιοχών ΟΕΣΜ III οι οποίες συνορεύουν με υποψήφιες χώρες είναι επιλέξιμες προς κρατική ενίσχυση για περιφερειακούς σκοπούς σύμφωνα με το Άρθρο 87(3)(α) ΕΚ ή (εν μέρει) σύμφωνα με το Άρθρο 87(3)(γ) ΕΚ. Τέσσερις είναι μόνο οι περιοχές ΟΕΣΜ III που συνορεύουν με προς ένταξη χώρες, οι οποίες επί του παρόντος δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για κρατική ενίσχυση για περιφερειακούς σκοπούς (Wiener Umland Nord και Süd (ο προαστιακός δακτύλιος γύρω από τη Βιέννη), Neustadt a/d Waldnaab και Schwandorf (και τα δύο στη Βαυαρία).

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές περί εθνικής περιφερειακής ενίσχυσης¹², υπάρχει ειδική πρόβλεψη για περιοχές του Άρθρου 87(3)(γ) σε επίπεδο ΟΕΣΜ III οι οποίες είναι παρακείμενες περιοχών του Άρθρου 87(3)(α). Οι περιοχές αυτές μπορούν να αξιοποιήσουν τη μεγάλη ενίσχυση για επενδύσεις από μεγάλες εταιρείες η οποία ανέρχεται σε 20% καθαρό ποσοστό, δηλαδή τη μεγαλύτερη ενίσχυση που μπορεί να εγκρίνει η Επιτροπή για τυπικές¹³ περιοχές του Άρθρου 87(3)(γ).

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει ότι για αρχική περίοδο πέντε ετών, οι Ευρωπαϊκές Συμφωνίες εξομοίωσαν τις υποψήφιες χώρες με τις περιοχές του Άρθρου 87(3)(α), και ότι αυτό το καθεστώς θα μπορούσε να παραταθεί και για άλλες ακόμη πενταετίες. Σε κάποιες περιπτώσεις (Βουλγαρία, Σλοβακία, Λετονία, Λιθουανία, Ρουμανία), αυτή η παράταση πραγματοποιήθηκε, ενώ σε άλλες το θέμα βρίσκεται ακόμη υπό εξέταση από το Συμβούλιο Συνδέσεως.

¹² ΕΕ Γ 74, 10.3.1998, σελ. 9

¹³ Μεγαλύτερη ένταση ενίσχυσης διατίθεται μόνο για περιοχές χαμηλής πυκνότητας πληθυσμού.

Πρέπει να σημειωθεί ότι έως τώρα το Συμβούλιο Συνδέσεως ενέκρινε όλες τις παρατάσεις (εκτός της Βουλγαρίας) υπό τον όρο της δημιουργίας ενός περιφερειακού χάρτη ενίσχυσης ο οποίος έπρεπε να βρίσκεται σε απόλυτη συμφωνία με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής περί περιφερειακής ενίσχυσης (1998), διασφαλίζοντας, έτσι, την ίση μεταχείριση των κρατών μελών και υποψηφίων χωρών.

Η κρατική ενίσχυση για περιφερειακούς σκοπούς δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να παρέχουν ειδική υποστήριξη προς τις επιχειρήσεις των παραμεθόριων περιοχών προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα ειδικά προβλήματα της διαδικασίας διεύρυνσης. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η κρατική ενίσχυση για περιφερειακούς σκοπούς δεν είναι σε καμία περίπτωση το μόνο μέσο κρατικής ενίσχυσης που διατίθεται προς στήριξη της ανάπτυξης των επιχειρήσεων σε παραμεθόριους περιοχές. Σύμφωνα με τους υπάρχοντες κανόνες περί κρατικής ενίσχυσης, τα κράτη μέλη είναι σε θέση να παρέχουν ενίσχυση για αρκετούς άλλους σκοπούς, ακόμη και εκτός των ενισχυόμενων περιοχών που είναι επιλέξιμες προς περιφερειακή ενίσχυση σύμφωνα με τα Άρθρα 87(3)(α) ή (γ) ΕΚ, συμπεριλαμβάνοντας:

- ενίσχυση προς αρχικές επενδύσεις και παροχή συμβουλών, συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις ΜΜΕ·
- ενίσχυση προς τη γεωργική παραγωγή, την εμπορία και την ανάπτυξη της υπαίθρου·
- ενίσχυση προς γενική και ειδική κατάρτιση εταιρειών προσωπικού·
- ενίσχυση προς τη δημιουργία και, υπό κάποιους όρους, διατήρηση απασχόλησης·
- ενίσχυση για την προώθηση επενδύσεων σε δραστηριότητες εταιρειών για έρευνα και ανάπτυξη·
- ενίσχυση προς περιβαλλοντικές επενδύσεις και προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας·
- *ενίσχυση de minimis* βάσει της οποίας μπορεί να χορηγηθεί ενίσχυση έως 100.000 Ευρώ σε οποιαδήποτε εταιρεία¹⁴ για περίοδο πλέον των τριών ετών. Η ενίσχυση *de minimis* μπορεί, επίσης, να παρασχεθεί σε εταιρεία που μόλις έχει λάβει ενίσχυση βάσει εγκεκριμένου προγράμματος.

Σε καθεμιά από τις παραπάνω περιπτώσεις, εξαιρουμένης της ενίσχυσης *de minimis*, μπορούν να παρασχεθούν υψηλότερα επίπεδα ενίσχυσης αν ο δικαιούχος βρίσκεται εντός περιοχής του Άρθρου 87(3)(α) ή (γ).

4. Κοινοτική δράση για τις παραμεθόριες περιοχές

Όπως περιγράφηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, οι παραμεθόριες περιοχές αντιμετωπίζουν διάφορες προκλήσεις κατά τη διαδικασία διεύρυνσης και υπάρχουν ήδη αρκετά κοινοτικά μέτρα για την υποστήριξη αυτών των περιοχών. Ενώ οι παραμεθόριες

¹⁴ Το πλαίσιο εφαρμογής ορίζεται από τον Κανονισμό της Επιτροπής (ΕΚ) Αρ. 69/2001 της 12.1.2001

περιοχές βρίσκονται γενικώς σε καλή θέση προς αξιοποίηση της διεύρυνσης σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, ορισμένοι τομείς και επιχειρήσεις θα πρέπει να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες προκειμένου να παραμείνουν ανταγωνιστικές.

Ωστόσο, η Επιτροπή εκφράζει την άποψη ότι απαιτείται περαιτέρω δράση στις παραμεθόριες περιοχές προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση προς την οικονομική ολοκλήρωση.

Καθώς οι συνέπειες της διεύρυνσης αναμένεται να διαφοροποιηθούν σε μεγάλο βαθμό στις διαφορετικές παραμεθόριους περιοχές, η Επιτροπή πιστεύει ότι αντί της δημιουργίας ενός ενιαίου νέου μέσου, ο συνδυασμός νέων και βελτιωμένων μέτρων θα έχει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των παραμεθόριων περιοχών. Παρόλα αυτά, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η επίδρασή τους, τα διαφορετικά μέτρα πρέπει να συντονίζονται στο πλαίσιο μιας ενιαίας κοινοτικής δράσης για τις παραμεθόριες περιοχές. Η δράση αυτή θα έχει, επίσης, ως στόχο την παροχή καλύτερης πληροφόρησης σχετικά με τους στόχους και τα οφέλη της διεύρυνσης στις παραμεθόριες περιοχές. Τα ειδικά μέτρα της προτεινόμενης κοινοτικής δράσης για τις παραμεθόριες περιοχές περιγράφονται στις ενότητες που ακολουθούν.

4.1 Αυξημένες επενδύσεις στις υποδομές των μεταφορών

Οι κοινοτικές χρηματοδοτικές εισφορές στο πλαίσιο του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών (ΔΔ) από το 1994 απέβησαν ουσιώδους σημασίας στη συμβολή για την προώθηση μεγάλων έργων μεταφορών σε πρώιμο στάδιο. Επιπλέον, το πρόγραμμα ΔΔ της Κοινότητας παρότρυνε τους δημόσιους και ιδιωτικούς επενδυτές, επιδεικνύοντας την πολιτική δέσμευση της ΕΕ στην ανάπτυξη ενός δικτύου συνδυασμένων, διασυνοριακών μεταφορών στην Ευρώπη.

Αύξηση της μέγιστης εισφοράς σε έργα ΔΔ από 10 σε 20%

Ο σχετικός δημοσιονομικός κανονισμός¹⁵ αναφορικά με έργα ΔΔ επί του παρόντος περιορίζει τις κοινοτικές εισφορές στο μέγιστο ποσοστό του 10% του συνολικού κόστους του έργου. Αυτό σημαίνει ότι το 90% της χρηματοδότησης έργων ΔΔ πρέπει να συγκεντρωθεί από εθνικές, περιφερειακές ή ιδιωτικές πηγές, γεγονός που ίσως αποδειχθεί δύσκολο στην περίπτωση δαπανηρών διασυνοριακών έργων με υποψήφιες χώρες. Προκειμένου να ενισχυθεί η δέσμευση της Ένωσης ως προς την ανάπτυξη του ΔΔ, η Επιτροπή προτείνει την αύξηση του υφιστάμενου ορίου του 10% σε 20% για διασυνοριακά έργα όπου η προστιθέμενη αξία για τις χώρες που συμμετέχουν είναι εξαιρετικά υψηλή.

Ειδική χρηματοδοτική ενίσχυση ύψους 150 εκατ. Ευρώ για το ΔΔ στις παραμεθόριες περιοχές

Αποσκοπώντας στη χρηματοδότηση έργων σε παραμεθόριους περιοχές, η Επιτροπή προτείνει ειδική χρηματοδοτική ενίσχυση ύψους 150 εκατ. Ευρώ κατά την περίοδο 2003-2006 (εκ των οποίων 50 εκατ. Ευρώ θα παρασχεθούν από νέο κονδύλιο εντός του

¹⁵ Κανονισμός του Συμβουλίου Αρ. 2236/95/EK

υπάρχοντος προϋπολογισμού). Η Επιτροπή υποδεικνύει ότι πρέπει να χρησιμοποιηθεί πρόσθετη χρηματοδότηση για τις απολύτως αναγκαίες βελτιώσεις στις υποδομές των διασυνοριακών μεταφορών.

Δημιουργία κόμβων μεταξύ του ΔΔ και δικτύων μεταφορών σε υποψήφιες χώρες.

Μία από τις προτεραιότητες των πολυετών ενδεικτικών προγραμμάτων που έχουν δημιουργηθεί μεταξύ κρατών μελών και της Επιτροπής για τη χρηματοδότηση έργων ΔΔ είναι η ανάπτυξη διασυνοριακών έργων με υποψήφιες χώρες. Εξ αυτής της απόψεως, ιδιαίτερη σημασία έχουν οι κόμβοι σε υποψήφιες χώρες οι οποίες υποστηρίζονται από το ISPA και εντάσσονται στο δίκτυο αξιολόγησης αναγκών υποδομών των μεταφορών (TINA) για τις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης¹⁶.

Στόχοι αυτών των έργων είναι η σύνδεση μεγάλων κόμβων του ΔΔ στην ΕΕ με μελλοντικούς κόμβους του ΔΔ σε υποψήφιες χώρες. Προκειμένου να υποστηρίξει τους στόχους αυτούς, η Επιτροπή προτείνει

- την προώθηση και εστίαση της χρηματοδοτικής στήριξης στην ολοκλήρωση βασικών κόμβων (παρακείμενων σε σύνορα)· η προσοχή εδώ πρέπει να στραφεί στα έργα, τα οποία, λόγω των συγκεκριμένων γεωγραφικών συνόρων, παρουσιάζουν μεγάλη διαφορά μεταξύ κοινωνικοοικονομικής και χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας·
- την προώθηση ανάπτυξης ενός δικτύου συνδυασμένων μεταφορών, συμπεριλαμβάνοντας εσωτερικές πλωτές μεταφορές, δίνοντας έμφαση στους σιδηρόδρομους ;
- την περαιτέρω ανάπτυξη έργων που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές του ΔΔ, τα οποία συνδέουν κράτη μέλη με το καθορισμένο δίκτυο TINA· ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε διασυνοριακούς κόμβους στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών·
- την προώθηση έργων που αποσκοπούν στη μείωση των σημείων κυκλοφοριακής συμφόρησης, τη σύνδεση λιμένων με σιδηροδρόμους και την παρότρυνση επενδύσεων, καθώς και την αναβάθμιση των υποδομών σιδηροδρομικών μεταφορών.

4.2 Δράσεις για τις ΜΜΕ και διασυνοριακή συνεργασία

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισε να διαθέσει 10 εκατ. Ευρώ σε ένα πιλοτικό έργο για το έτος 2001 (κονδύλιο προϋπολογισμού B5-3003) που προορίζεται για τη στήριξη περιοχών και οικονομικών τομέων που επηρεάζονται ιδιαιτέρως από το κοινωνικοοικονομικό κόστος που ενδεχομένως να προκύψει κατά τη διαδικασία διεύρυνσης. Η Επιτροπή σκοπεύει να παρατείνει αυτή τη δράση κατά ένα έτος με προϋπολογισμό 5 εκατ. Ευρώ.

Η Επιτροπή προτείνει ότι από τον προϋπολογισμό των 10 εκατ. Ευρώ για το 2001, τα 7,5 εκατ. Ευρώ πρέπει να διατεθούν για δραστηριότητες ενίσχυσης, όπως η διάδοση εξειδικευμένων πληροφοριών, η οργάνωση εργαστηρίων και άλλων συναντήσεων ως μέτρο ενθάρρυνσης για επέκταση του δικτύου μεταξύ των ΜΜΕ από παραμεθόριους

¹⁶ Ως περιγράφεται στην τελική έκθεση TINA, Βιέννη 1999.

περιοχές στην ΕΕ και των υποψήφιων χωρών, καθώς και επιμόρφωση σε ενταξιακά θέματα. Τα 2,5 εκατ. Ευρώ που απομένουν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση μέτρων στήριξης μέσω των ευρωπαϊκών κέντρων πληροφόρησης (EIC). Αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν « επιχειρηματικές αποστολές » επιχειρηματιών της ΕΕ στις υποψήφιες χώρες, σεμινάρια περί του κοινοτικού κεκτημένου, εξαιρετικού ενδιαφέροντος για επιχειρηματίες, καθώς και παρουσιάσεις σχετικά με τον αντίκτυπο της διεύρυνσης στις τοπικές αγορές απασχόλησης της Ένωσης. Ο προϋπολογισμός του 2002 για το πιλοτικό έργο ανέρχεται στα 5 εκατ. Ευρώ.

4.3 Διαρθρωτικές πολιτικές: πλήρης αξιοποίηση των κοινοτικών ταμείων στις παραμεθόριες περιοχές

Οι περιοχές, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα καταβάλουν κάθε προσπάθεια για την απορρόφηση όλων των διαθέσιμων κεφαλαίων που διατίθενται στα προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων, τα οποία έχουν υιοθετηθεί ή πρόκειται να υιοθετηθούν την περίοδο 2000-2006. Δεν θα διατεθούν πρόσθετα κεφάλαια κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού, καθώς η Επιτροπή καλείται να αντεπεξέλθει στις χρηματοδοτικές προοπτικές που συμφωνήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου.

Αναπροσανατολισμός των λειτουργικών προγραμμάτων και ενιαία έγγραφα προγραμματισμού

Όπως παρουσιάζεται παραπάνω (ενότητα 3.1), η ενίσχυση που παρέχεται από τα διαρθρωτικά ταμεία στο πλαίσιο των Στόχων 1 & 2, καθώς και του INTERREG για την περίοδο 2000-2006 καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις ειδικές ανάγκες των παραμεθόριων περιοχών. Ο κανονισμός των διαρθρωτικών ταμείων 1260/99 παρέχει, ωστόσο, κάποια ευελιξία η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αντιμετώπιση προβλημάτων των παραμεθόριων περιοχών εν όψει της διεύρυνσης. Τα προγράμματα μπορούν να προσαρμοστούν προκειμένου να λάβουν καταλλήλως υπ' όψιν διαφορετικές προτεραιότητες. Μετά τη μεσοπρόθεσμη αξιολόγηση για το 2003, τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ), τα Λειτουργικά Προγράμματα (ΛΠ) και τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού (DOCUP) θα τεθούν εκ νέου υπό εξέταση και αν κριθεί απαραίτητο, θα προσαρμοστούν με πρωτοβουλία του κράτους μέλους ή εκ μέρους της Επιτροπής σε συμφωνία με το κράτος μέλος. Τα προγράμματα μπορούν επίσης να αναθεωρηθούν στην περίπτωση σημαντικών μεταβολών της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και της αγοράς εργασίας. Αυτή η αναθεώρηση πρέπει, επίσης, να τεθεί υπό σκέψη εν όψει των σημαντικών μεταβολών στις παραμεθόριες περιοχές.

Αποθεματικό απόδοσης

Το 4% κάθε εθνικού κονδυλίου των διαρθρωτικών ταμείων τηρείται ως αποθεματικό στην αρχή της περιόδου προγραμματισμού ("αποθεματικό απόδοσης"). Ως τις 31 Δεκεμβρίου 2003 το αργότερο, κάθε κράτος μέλος, σε άμεση συνεργασία με την Επιτροπή, θα αξιολογήσει την υλοποίηση των ΛΠ και των DOCUP βάσει των μεσοπρόθεσμων αποτελεσμάτων και ειδικών δεικτών παρακολούθησης. Ως τις 31 Μαρτίου 2004, βάσει των προτάσεων κάθε κράτους μέλους και λαμβάνοντας υπ' όψιν τη μεσοπρόθεσμη αξιολόγηση, η Επιτροπή θα αποδώσει το αποθεματικό απόδοσης στα προγράμματα που σημείωσαν τα καλύτερα αποτελέσματα. Με την προϋπόθεση ότι τα σχετικά προγράμματα πληρούν τα κριτήρια για την κατανομή του αποθεματικού

απόδοσης, η Επιτροπή θα εξετάσει δεόντως οποιαδήποτε πρόταση των κρατών μελών για χρήση αυτών των πόρων υπέρ των παραμεθόριων περιοχών.

Μέγιστη κοινοτική συγχρηματοδότηση μέτρων στις παραμεθόριες περιοχές

Η Επιτροπή προτείνει στα κράτη μέλη να εφαρμόσουν, όπου απαιτείται, το μέγιστο χρηματοδοτικό όριο (ως καθορίζεται στον Κανονισμό 1260/99) για μέτρα σε παραμεθόριες περιοχές, επιλέξιμες βάσει στόχων 1 και 2, υπό τον όρο ότι τηρούνται τα συνολικά ποσοστά συγχρηματοδότησης που καθορίζονται στα έγγραφα προγραμματισμού (DOCUP, ΛΠ και συμπληρώματα προγραμματισμού). Στόχος είναι η αύξηση της επίδρασης των διαρθρωτικών ταμείων στις παραμεθόριες περιοχές.

Καινοτόμοι δράσεις

Οι δικαιούχοι περιφερειακών προγραμμάτων καινοτόμων δράσεων είναι περιοχές, επιλέξιμες εν συνόλω ή εν μέρει στο πλαίσιο του Στόχου 1 ή 2. Η κοινοτική στήριξη περιορίζεται σε δύο προγράμματα το μέγιστο ανά περιοχή για την περίοδο 2000-2006. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει τις αιτήσεις προγραμμάτων για συγχρηματοδότηση του ΕΤΠΑ βάσει των κριτηρίων που παρατίθενται στις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με καινοτόμους δράσεις. Πρόκειται να διαθέσει μεταξύ 300.000 και 3 εκατ. Ευρώ στα επιλεγμένα προγράμματα. Οι περιοχές που είναι παρακείμενες υποψήφιων χωρών οι οποίες υποβάλλουν αίτηση για κάποιο περιφερειακό πρόγραμμα καινοτόμων δράσεων μπορούν να συγκεντρώσουν τις δράσεις αυτές στις παραμεθόριες περιοχές. Η Επιτροπή θα εξετάσει δεόντως οποιαδήποτε τέτοια πρόταση. Παρόμοιες δράσεις προβλέπονται και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, συμπεριλαμβανομένων μέτρων προς στήριξη της τοπικής ανάπτυξης.

4.4 Βελτιωμένος συντονισμός μεταξύ PHARE-CBC και INTERREG

Η Επιτροπή εξετάζει επί του παρόντος τις προτάσεις διασυνοριακών προγραμμάτων που έχουν υποβάλει κράτη μέλη για υποστήριξη από το INTERREG III. Αυτές οι προτάσεις

Διαθέσιμα ποσά υπό τα δύο μέσα από το 2000:

- Το PHARE CBC έχει ετήσιο προϋπολογισμό **163¹** εκατ. Ευρώ (2/3 for για περιοχές στα σύνορα με την ΕΕ, 1/3 για περιοχές στα σύνορα μεταξύ υποψήφιων χωρών), που αντιστοιχεί περίπου σε +/- **10%** του συνολικού προϋπολογισμού PHARE.
- Το Interreg έχει μέσο ετήσιο προϋπολογισμό ύψους **146** εκατ. Ευρώ για παραμεθόριες περιοχές με υποψήφιες χώρες.

Τα **κοινά έγγραφα προγραμματισμού (JPD)** για τα προγράμματα PHARE CBC/Interreg για την περίοδο 2000-2006 τα οποία καταρτίζονται από κοινού από εταίρους των κρατών μελών και υποψήφιων χωρών αναμένεται να εγκριθούν από την Επιτροπή εντός του 2001. Αυτά περιλαμβάνουν μια κοινή ανάλυση SWOT η οποία καλύπτει και τις δύο πλευρές των συνόρων, κοινή στρατηγική που βασίζεται στην ανάλυση αυτή και κοινές προτεραιότητες και μέτρα.

προγραμμάτων πρόκειται να λάβουν έγκριση εντός του έτους. Σε κάποιες περιπτώσεις, η πρόταση κοινού προγράμματος διαιρείται σε αρκετά μέρη· τα περιφερειακά υποπρογράμματα αναπτύσσονται για τις αντίστοιχες περιοχές, μέσω των οποίων κάθε υποπρόγραμμα λαμβάνει υπ' όψιν τη συγκεκριμένη κατάσταση της περιοχής και υποβάλλει στρατηγική για τις ιδιαίτερες ανάγκες της περιοχής. Η περιφερειακή συνεργασία και οι διαδικασίες ανάληψης πρωτοβουλιών από τη βάση αποτελούν

σημαντικές πτυχές σε όλες τις προτάσεις προγραμμάτων. Οι "Ευρωπεριφέρειες" διαδραματίζουν σημαντικότερο ρόλο στην υποστήριξη της ολοκλήρωσης και των δύο πλευρών των συνόρων.

Όσον αφορά τα ιδιαίτερα προβλήματα των παραμεθόριων περιοχών, η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά τις επιπτώσεις των αλλαγών που εισήχθησαν στο πλαίσιο της Ανακοίνωσης της 'Αναθεώρησης του PHARE' προκειμένου να επιτευχθεί καλύτερη εναρμόνιση και συμβατότητα των PHARE CBC και INTERREG.

Οι προγραμματισμένες βελτιώσεις περιλαμβάνουν:

- Μια προσέγγιση του PHARE που προσανατολίζεται περισσότερο προς προγράμματα, προσφέροντας τη δυνατότητα έργων παρόμοιων σε μέγεθος και φύση με τα έργα INTERREG, υπό την προϋπόθεση ότι οι υποψήφιες χώρες είναι σε θέση να υλοποιήσουν 'προγράμματα' αντί μεμονωμένων έργων. Δύο είναι οι τύποι προγραμμάτων που πρέπει να συνυπάρχουν: ταμεία μικρών έργων για μη επιστρέψιμες χρηματοδοτήσεις που δεν υπερβαίνουν τις 50.000 Ευρώ σε τομείς όπως αυτοί του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, της πληροφόρησης, της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης, καθώς και προγράμματα μη επιστρέψιμων χρηματοδοτήσεων άνω των 50.000 Ευρώ, παρόμοιων με δράσεις στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων PHARE (στήριξη οικονομικής και κοινωνικής συνοχής) για υποδομών επιχειρήσεων, υποστήριξη του τομέα της παραγωγής και της ανάπτυξης ανθρώπινων πόρων.
- Ενδεικτικό πολυετή προγραμματισμό.
- Συγχρηματοδότηση για διεθνική συνεργασία (INTERREG III B), ιδιαίτερα στην περιοχή της Βαλτικής θάλασσας.
- Για άλλα προγράμματα INTERREG III, μπορεί να προβλεφθεί συγχρηματοδότηση από εθνικά προγράμματα PHARE.

Οι περαιτέρω βελτιώσεις κατά την εναρμόνιση των PHARE CBC και INTERREG από το τέλος του 2002 μπορεί να περιλαμβάνουν αλλαγή του Κανονισμού του PHARE CBC αποσκοπώντας σε

- δυνατότητα πλήρους εναρμόνισης των θεμάτων προτεραιότητας στο πλαίσιο των PHARE-CBC και INTERREG III A, ως προβλέπεται στο σημείο 11 και Προσάρτημα II των κατευθυντήριων γραμμών του INTERREG.
- Διευκόλυνση της συγχρηματοδότησης για διεθνικά (INTERREG III B) ή διαπεριφερειακά (INTERREG III C) έργα συνεργασίας με το PHARE-CBC σε καλά τεκμηριωμένες περιπτώσεις.

Ωστόσο, θα εξακολουθεί να υπάρχει ένας περιορισμένος αριθμός διαφορών, καθώς το PHARE και τα διαρθρωτικά ταμεία παρουσιάζουν ακόμη διαφορές στους στόχους και τις διαδικασίες. Η συμμετοχή υποψήφιων χωρών στο INTERREG III B θα ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των ιδίων και κρατών μελών, καθώς και των περιοχών τους συμπεριλαμβανομένων των παραμεθόριων όσον αφορά την περιφερειακή ανάπτυξη και τη χωροταξική πολιτική· η συνεργασία μπορεί να καλύψει την παροχή πληροφοριών σε

εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές αρχές σχετικά με περιφερειακή και χωροταξική πολιτική και, όπου απαιτείται, την παροχή βοήθειας για το σχηματισμό της πολιτικής αυτής.

Η συμμετοχή τους στο INTERREG III C θα επιτρέψει σε περιφερειακές και τοπικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων αυτών των παραμεθόριων περιοχών, να ανταλλάσσουν εμπειρίες και να συμμετάσχουν στους προβληματισμούς διασύνδεσης μέσω δικτύου, π.χ. πάγιες δραστηριότητες διαρθρωτικών ταμείων, αστική ανάπτυξη και καινοτομία δράσεις, όπως περιφερειακή οικονομία που βασίζεται στις τεχνολογικές καινοτομίες.

Καθώς η διαθέσιμη στήριξη είναι μετριοπαθής, περιορισμένο είναι το ποσοστό του PHARE-CBC που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη συμμετοχή σε δράσεις τύπου INTERREG III B ή III C.

Σύμφωνα με την 'Αναθεώρηση PHARE 2000', η Επιτροπή προτείνει την παράταση του ενδεικτικού πολυετούς προγραμματισμού ώστε να καλύψει την περίοδο 2002 - 2006 για το PHARE-CBC, καλύπτοντας έτσι τον πλήρη χρόνο ισχύος των κοινών εγγράφων προγραμματισμού. Όπου απαιτείται μπορούν να εισαχθούν μικρές τροποποιήσεις στα έγγραφα αυτά προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή ο πολυετής προγραμματισμός για τα έτη 2003 - 2006 ή από το 2003 ως την ένωση.

Στο σύνολό τους ιδωμένα αυτά τα μέτρα θα καταλήξουν σε αποτελεσματικότερη εφαρμογή των προγραμμάτων INTERREG και PHARE-CBC προς το συμφέρον των παραμεθόριων περιοχών και των πληθυσμών τους.

Διασύνδεση μέσω δικτύου στις παραμεθόριες περιοχές της ΕΕ

Η παράγραφος 53 των κατευθυντήριων γραμμών του INTERREG προβλέπει 47 εκατ. Ευρώ για διασύνδεση μέσω δικτύου και άλλες δραστηριότητες προς στήριξη της εφαρμογής των τριών μερών της πρωτοβουλίας INTERREG. Ο Κανονισμός των διαρθρωτικών ταμείων (Αρ. 1260/1999) και οι κατευθυντήριες γραμμές του INTERREG III δίνουν έμφαση στη σπουδαιότητα των προσπαθειών συνεργασίας κατά μήκος των εξωτερικών συνόρων, ειδικά αυτών με υποψήφιες προς ένταξη χώρες. Η Επιτροπή προτείνει, συνεπώς, 20 εκατ. Ευρώ από τα ταμεία αυτά να προοριστούν για δράσεις ενθάρρυνσης και διευκόλυνσης της συνεργασίας σε παραμεθόριους περιοχές. Η στήριξη αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε δραστηριότητες δικτύων, πληροφόρησης, στήριξης της ανάπτυξης έργων, κλπ.

Επιλεξιμότητα περιοχών παρακείμενων σε παραμεθόριους περιοχές

Σύμφωνα με υφιστάμενες κατευθυντήριες γραμμές του INTERREG, η πόλη της Βιέννης είναι επιλέξιμη μόνο για διασυνοριακό πρόγραμμα με τη Σλοβακία (βλέπε Άρθρο 10 των κατευθυντήριων γραμμών του INTERREG για καθορισμό επιλέξιμων περιοχών). Δεν είναι επιλέξιμη για προγράμματα με τη Δημοκρατία της Τσεχίας και την Ουγγαρία.

Εν όψει της μοναδικής γεωγραφικής της θέσης σε ελάχιστη απόσταση από τις παραμεθόριες περιοχές της Σλοβακίας, της Ουγγαρίας και της Δημοκρατίας της Τσεχίας, η Επιτροπή συμφώνησε στη συμπερίληψη της Βιέννης στα προγράμματα INTERREG III A με την Ουγγαρία και τη Δημοκρατία της Τσεχίας. Ο ιδιαίτερος ρόλος της Βιέννης στις οικονομικές σχέσεις και το διοικητικό συντονισμό με παραμεθόριους περιοχές

υποψήφίων χωρών δρα υπέρ της συμπερίληψης αυτής. Οι λεπτομέρειες πρόκειται να συζητηθούν με τις αυστριακές αρχές και θα καθοριστούν σε τροποποίηση των κατευθυντήριων γραμμών του INTERREG, κατόπιν συνεννόησης με τις γειτονικές χώρες και λαμβάνοντας υπ' όψιν τις ιδιαίτερες ανάγκες των Länder με τα οποία συνορεύει.

Επιπλέον, η Επιτροπή ανακαλεί την πιθανότητα αξιοποίησης της ευελιξίας που παρέχουν οι κατευθυντήριες γραμμές INTERREG για διάθεση μέρους των πόρων του προγράμματος σε περιοχές παρακείμενες περιοχών σε επίπεδο ΟΕΣΜ III οι οποίες είναι επιλέξιμες βάσει INTERREG III A. Αν αξιοποιούνταν αποτελεσματικά, η ευελιξία αυτή θα μπορούσε να καλύψει τις ανάγκες των μητροπολιτικών περιοχών που επηρεάζονται ενδεχομένως από τη διεύρυνση.

Εφαρμογή της "αρχής της εδαφικότητας" του INTERREG

Προκειμένου να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ INTERREG και PHARE-CBC, η Επιτροπή θα εξετάσει, επίσης, τις πιθανότητες να γίνει η "αρχή της εδαφικότητας" ελαστικότερη στην εφαρμογή. Αυτό σημαίνει ότι επί του παρόντος το INTERREG μπορεί να χρηματοδοτήσει μόνο έργα ή τμήματα έργων τα οποία βρίσκονται σε εδάφη της ΕΕ. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή θα εξετάσει τις περιστάσεις υπό τις οποίες το INTERREG μπορεί να χρηματοδοτήσει ολόκληρα έργα μέρος των οποίων βρίσκεται εκτός εδαφών της ΕΕ, όπως γέφυρες το τόξο των οποίων εκτείνεται πέραν συνόρων, και έργα τα οποία δεν περιλαμβάνουν επενδύσεις σε φυσικές υποδομές, π.χ. πολιτιστικές ανταλλαγές με παραμεθόριο περιοχή μιας υποψήφιας χώρας.

4.5 Ειδικό πρόγραμμα της ΕΤΕπ για έργα περιβάλλοντος και μεταφορών

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που εντοπίζονται στις παραμεθόριες περιοχές είναι η έλλειψη επαρκών υποδομών μεταφορών και περιβάλλοντος. Το PHARE-CBC και το INTERREG επί του παρόντος παρέχουν στήριξη σε διασυνοριακά έργα υποδομών μέσω μη επιστρέψιμων χρηματοδοτήσεων. Μεγαλύτερες επενδύσεις υποστηρίζονται από το ISPA ενώ στα κράτη μέλη από το ΕΤΠΑ και των προϋπολογισμό του ΔΔ μεταφορών.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) έχει αναλάβει ήδη μεγάλη δράση στα κράτη μέλη, συχνά σε έργα τα οποία στηρίζονται από κοινοτικές μη επιστρέψιμες χρηματοδοτήσεις. Η συμμετοχή της ΕΤΕπ σε υποψήφιες χώρες υπήρξε μάλλον περιορισμένη στο παρελθόν, αλλά πλέον αυξάνεται σταδιακά. Ένα πρόβλημα που υπάρχει είναι ότι οι υποψήφιες χώρες διαθέτουν λιγότερα κεφάλαια για μικρά έργα υποδομών μεταφορών και περιβάλλοντος. Αυτό χαρακτηρίστηκε ως σημαντική έλλειψη για την επιτυχή ολοκλήρωση διασυνοριακών έργων. Η έλλειψη κατάλληλων κεφαλαίων εκ μέρους των υποψήφίων χωρών θα μπορούσε, τουλάχιστον εν μέρει, να αντισταθμιστεί μέσω συνδυασμού μη επιστρέψιμων χρηματοδοτήσεων και δανεισμού από την ΕΤΕπ. Επιπλέον, ο συνδυασμός με τη χρηματοδότηση από την ΕΤΕπ θα παρείχε επιπλέον ώθηση σε μη επιστρέψιμες χρηματοδοτήσεις από το PHARE και θα βοηθούσε τις αρχές των παραμεθόριων περιοχών να αναπτύξουν τις περιφερειακές και τοπικές υποδομές. Ειδικότερα, η προετοιμασία για το σταδιακό άνοιγμα της δημοτικής αγοράς δανεισμού σε υποψήφιες χώρες πρέπει επίσης να είναι πραγματοποιηθεί εγκαίρως για τη διεύρυνση.

Η Επιτροπή θα υποβάλει, συνεπώς, πρόταση για χρήση αρχικού φακέλου ύψους έως 50 εκατ. Ευρώ για την ανάπτυξη δημοτικού δανείου για έργα μεταφορών και περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με την ΕΤΕπ, με την προϋπόθεση ότι αποτελούν μέρος ενός ολοκληρωμένου προγράμματος βιομηχανικής αναδιάρθρωσης ή περιφερειακού σχεδίου ανάπτυξης.

Τα δάνεια της ΕΤΕπ θα μπορούσαν, έτσι, να χρησιμοποιηθούν για τις απαιτήσεις της συγχρηματοδότησης σε επίπεδο έργων στις παραμεθόριες περιοχές. Αυτό θα μπορούσε να γίνει είτε υπό τη μορφή επιπρόσθετης παροχής που θα επέτρεπε στα δάνεια της ΕΤΕπ να προστεθούν στους υπάρχοντες πόρους των INTERREG και PHARE-CBC στο πλαίσιο των κοινών προγραμμάτων είτε τη μορφή μιας συντονισμένης (αλλά ανεξάρτητης) παροχής, υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνονται δεόντως υπ' όψιν σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης/ προγράμματα αναδιάρθρωσης.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εξετάσουν αν σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού διαρθρωτικών ταμείων αρ 1260/99, τα κοινά έγγραφα προγραμματισμού για το INTERREG IIIA/PHARE-CBC μπορούν να εξασφαλίσουν καλύτερο συντονισμό με τη βοήθεια της ΕΤΕπ.

Σε μετέπειτα στάδιο, και προκειμένου να μειωθούν οι περιφερειακές διαφορές με τις υποψήφιες χώρες, αυτό το δημοτικό δάνειο μπορεί να επεκταθεί και σε άλλες περιοχές υποψήφιων χωρών (πέραν των παραμεθόριων περιοχών).

4.6 Μέτρα για την ανάπτυξη του γεωργικού τομέα στις παραμεθόριες περιοχές

Ενδεχομένως να απαιτηθούν ορισμένες πρωτοβουλίες πολιτικών στον γεωργικό και αγροτικό τομέα προκειμένου να αντισταθμιστούν οι αρνητικές επιπτώσεις της διεύρυνσης στις παραμεθόριες περιοχές:

- Στις παραμεθόριες περιοχές όπου οι εκμεταλλεύσεις πάσχουν από χαμηλή ανταγωνιστικότητα σε ορισμένους τομείς προϊόντων, τα υπάρχοντα προγράμματα ανάπτυξης της υπαίθρου μπορούν να αναπροσανατολιστούν ώστε να εστιάσουν σε δραστηριότητες αυξημένων επενδύσεων, κατάρτισης και εμπορίας στις θιγόμενες περιοχές. Επιπλέον, μπορεί να παρασχεθεί αυξημένη στήριξη στη διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων, εντός και εκτός των εκμεταλλεύσεων. Στο πλαίσιο του Κανονισμού του Συμβουλίου 1257/1999, τα κράτη μέλη πρέπει αν αποφασίσουν αν απαιτούνται ειδικές δράσεις, μεταξύ άλλων επί της βάσης της μεσοπρόθεσμης αξιολόγησης αυτών των προγραμμάτων.

Τα κράτη μέλη μπορούν να εντείνουν τις δραστηριότητες ανάπτυξης της υπαίθρου στις παραμεθόριες περιοχές χρησιμοποιώντας το μέσο διαμόρφωσης που παρατίθεται στο Άρθρο 4 του Κανονισμού του Συμβουλίου (ΕΚ) Αρ.1259/1999. Οι σχετικοί κοινοτικοί πόροι μπορούν να διατεθούν στα κράτη μέλη ως επιπρόσθετη κοινοτική στήριξη για μέτρα στον τομέα της πρόωρης συνταξιοδότησης, τον γεωργοπεριβαλλοντικό τομέα και τον τομέα της αναδάσωσης ως καθορίζονται στον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) Αρ.1257/1999, καθώς και για μέτρα υπέρ των λιγότερο ευνοημένων περιοχών με περιβαλλοντικούς περιορισμούς."

- Το πρόγραμμα LEADER+ μπορεί να αξιοποιηθεί από τα κράτη μέλη προς ενθάρρυνση της διασυνοριακής συνεργασίας μέσω αγροτικών κοινοτήτων και στις δύο πλευρές των συνόρων.
- Σύμφωνα με τα επιλέξιμα μέτρα που αναφέρονται στο σημείο 1 του Προσαρτήματος II των κατευθυντήριων γραμμών του INTERREG IIIA τα έργα μπορούν να προωθήσουν την ανάπτυξη της υπαίθρου. Τα έργα αυτά μπορούν να συμπορευτούν με έργα των προγραμμάτων PHARE-CBC ή SAPARD στις υποψήφιες χώρες. Ωστόσο πρέπει να αποφευχθεί η σύμπτωση μεταξύ των διαφορετικών προγραμμάτων. Τα έργα INTERREG θα πρέπει να τηρήσουν τους αυστηρούς κανόνες του Κανονισμού 1257/1999 όσον αφορά μέτρα σε σχέση με προϊόντα του Προσαρτήματος I της Συνθήκης.
- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη διαδικασία αναδιάρθρωσης και ανάπτυξης της υπαίθρου στις υποψήφιες χώρες, τόσο πριν όσο και μετά την ένταξη. Καθώς οι περισσότερες παραμεθόριες περιοχές των νέων κρατών μελών χαρακτηρίζονται ως περιοχές του στόχου 1, πρέπει να υπάρχει ευρύ πλαίσιο για την ενίσχυση διασυνοριακής συνεργασίας με πρώην παραμεθόριους περιοχές της ΕΕ που είχαν χαρακτηριστεί περιοχές του στόχου 1.

4.7 Κοινοτικά προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και νέων

Οι υποψήφιες χώρες συμμετέχουν σε κοινοτικά προγράμματα στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων των Socrates (εκπαίδευση), Leonardo (επαγγελματική κατάρτιση), Youth (άτυπη εκπαίδευση και κινητικότητα), επί της ίδιας βάσης με τα κράτη μέλη. Οι δράσεις που υποστηρίζουν τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν εταίρους από διαφορετικά κράτη μέλη και υποψήφιες χώρες.

Αν και δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά για διασυνοριακή συνεργασία, τα προγράμματα αυτά ενισχύουν την προώθηση θεμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης που σχετίζονται με την προετοιμασία της διεύρυνσης. Ιδιαίτερες προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν και από τις σχετικές εθνικές αρχές και, όπου απαιτείται, από τους σχετικούς φορείς των προγραμμάτων προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αξιοποίηση αυτών των προγραμμάτων στις παραμεθόριες περιοχές. Οι εκστρατείες πληροφόρησης πρέπει να οργανώνονται από κοινού από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τους φορείς των προγραμμάτων στις παραμεθόριες περιοχές και τις γειτονικές περιοχές στις υποψήφιες χώρες.

Επιπροσθέτως αυτών των δραστηριοτήτων, η Επιτροπή προτείνει τη διάθεση επιπλέον χρηματοδοτικού φακέλου, ύψους 10 εκατ. Ευρώ, κατά την περίοδο 2003-2006 στο πρόγραμμα YOUTH, σύμφωνα με την τρέχουσα νομική βάση και το τρέχον πλαίσιο αποκεντρωμένης διαχείρισης.

Μεταξύ των κοινοτικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, το πρόγραμμα YOUTH κρίθηκε ως το πλέον κατάλληλο για την ενίσχυση της διαπολιτισμικής μάθησης και συνεργασίας μεταξύ διασυνοριακών περιοχών.

Συμπεριλαμβάνοντας μια εκτενή προσέγγιση μέσω διαφορετικών μεθόδων και δραστηριοτήτων, το πρόγραμμα YOUTH προωθεί την κινητικότητα, τη διαπολιτισμική μάθηση και την αλληλεγγύη μεταξύ νέων ανθρώπων και άλλων πολιτών σε όλη την Ευρώπη. Επιπλέον, η διαχείρισή του που βασίζεται κατεξοχήν στην αποκέντρωση

συμβάλλει στην ενίσχυση της πολιτικής και της ορατότητας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Δρώντας βάσει εκτενούς εμπειρίας, το πρόγραμμα YOUTH μπορεί να προσφέρει σε νέους ανθρώπους των διασυνοριακών περιοχών καινοτόμους ευκαιρίες για την ανάπτυξη της διασύνδεσης και συνεργασίας. Πολλοί είναι οι πιθανοί συνδυασμοί μέσω ανταλλαγών νέων, ευρωπαϊκών έργων εθελοντικών υπηρεσιών ή δραστηριοτήτων κατάρτισης, πληροφόρησης και συνεργασίας.

4.8 Ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων

Μια κοινή θέση της ΕΕ παρουσιάστηκε όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων και, με τη συμπλήρωση της σουηδικής προεδρίας, με ορισμένες προσαρμογές που τέθηκαν σε διαπραγμάτευσης, η θέση αυτή έγινε αποδεκτή από πέντε υποψήφιας χώρες.¹⁷

Η ενημερωτική κοινοποίηση που υπέβαλε η Επιτροπή το Μάρτιο του 2001, καθώς και οι πόροι στους οποίους βασίστηκε έδειξαν ότι, ενώ ο συνολικός αριθμός εργαζομένων που μεταναστεύουν δεν είναι μεγάλος σε ποσοστό, σε απόλυτα νούμερα ο αριθμός που κατευθύνεται προς τη Γερμανία και την Αυστρία είναι δυσανάλογος.. Ήταν δύσκολη η απόλυτη πρόβλεψη του αριθμού των εργαζομένων που μετακινούνται προς και από τον χώρο εργασίας τους και των μεθοριακών εργαζομένων, εφόσον τα διαθέσιμα δεδομένα αφορούν το παρελθόν και οι όποιες προβλέψεις αποτελούν εκτιμήσεις. Στο στάδιο αυτό, δεν υπάρχει αξιόπιστη μεθοδολογία για την πρόβλεψη μελλοντικών πληθυσμιακών μεταβολών και την αντιμετώπιση των πολλών μεταβλητών που επηρεάζουν μια τέτοια απόφαση (διαφοροποίηση εισοδήματος, κατάσταση της αγοράς εργασίας, πολιτισμικοί παράγοντες, κλπ.)

Συνεπώς, ο βαθμός της αβεβαιότητας όσον αφορά τις μελλοντικές πληθυσμιακές μεταβολές και το επίπεδο της πραγματικής ευαισθησίας και των φόβων σε κάποιες μερίδες του πληθυσμού δρουν υπέρ των μεταβατικών καθεστώτων προκειμένου να διευκολυνθεί η ομαλή ελευθέρωση της κυκλοφορίας των εργαζομένων. Το μεταβατικό καθεστώς που τέθηκε σε διαπραγμάτευση στο βασικό αυτό τομέα άνοιξε το δρόμο για πρόωρη ένταξη, αν και με κάποιους περιορισμούς.

Τα βασικά στοιχεία του μεταβατικού καθεστώτος, το οποίο καλύπτει και εργαζόμενους που μετακινούνται καθημερινά από και προς τον τόπο εργασίας ή μεθοριακούς εργαζόμενους, περιλαμβάνει μεταβατική περίοδο, μηχανισμό αναθεώρησης, διασφαλίσεις και δηλώσεις από τα κράτη μέλη. Μια κοινή διετής μεταβατική περίοδος θα ισχύσει για όλα τα υφιστάμενα κράτη μέλη, κατά την οποία θα υπερσχύσουν οι αρχές της αναστολής και κοινοτικής προτίμησης, δηλαδή οι συνθήκες για τους υπηκόους υποψήφιας χωρών μπορούν μόνο να βελτιωθούν και οι υπήκοοι υποψήφιας χωρών θα χαίρουν προτίμησης στην εργασία εκτός της ΕΕ. Επί της βάσης της αναθεώρησης η οποία θα έχει τη μορφή έκθεσης από την Επιτροπή προς το Συμβούλιο, τα κράτη μέλη πρέπει να ενημερώσουν την Επιτροπή σχετικά με την πρόθεσή τους να

¹⁷ Κύπρος, Ουγγαρία, Λετονία, Μάλτα και Σλοβακία

συνεχίσουν την εφαρμογή εθνικών μέτρων ή να εφαρμόσουν το κοινοτικό κεκτημένο. Έτσι, από το δεύτερο έτος τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου. Πέντε έτη μετά την ένταξη, τα υφιστάμενα κράτη μέλη που διατηρούν τις εθνικές διατάξεις, στην περίπτωση σημαντικών ανακατατάξεων στην αγορά εργασίας ή επαπειλούμενων ανακατατάξεων στον τομέα αυτόν, μπορούν να τις παρατείνουν για μέγιστο διάστημα δύο ετών, κατόπιν δέουσας ειδοποίησης της Επιτροπής. Όλα τα κράτη μέλη μπορούν να επικαλεστούν ρήτρα διασφάλισης έως το τέλος του έβδομου έτους μετά την ένταξη.

Η συνθήκη προσχώρησης θα περιλαμβάνει δήλωση η οποία θα αναφέρει ότι τα υφιστάμενα κράτη μέλη θα καταβάλουν προσπάθεια για την ύπαρξη αυξημένης πρόσβασης στην αγορά εργασίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, με στόχο την επιτάχυνση της προσέγγισης του κοινοτικού κεκτημένου. Τα κράτη μέλη παροτρύνονται, επίσης, να εφαρμόσουν την ελευθέρωση πριν από την ένταξη.

Αν και δεν υπάρχουν σφαιρικά μεταβατικά καθεστώτα όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών, δύο κράτη μέλη¹⁸ διαπραγματεύτηκαν έναν μηχανισμό διασφάλισης σε ιδιαίτερα ευαίσθητους τομείς υπηρεσιών της αγοράς εργασίας τους.

Το κεφάλαιο έκλεισε προσωρινά για τρεις από τις παραπάνω χώρες σύμφωνα με την συμπερίληψη ορισμένων στοιχείων αμοιβαιότητας και ενισχυμένης δήλωσης. Έτσι, όσον αφορά τις υπό εξέταση υποψήφιες χώρες, είναι αποδεκτό ότι μπορούν να εφαρμόσουν εθνικά μέτρα σε υπηκόους από υφιστάμενο κράτος μέλος, αντίστοιχα αυτών που εφαρμόζει το ίδιο το κράτος μέλος. Ενώσω ένα υφιστάμενο κράτος μέλος εφαρμόζει εθνικά μέτρα σε υπηκόους ενός νέου κράτους μέλους, άλλα νέα κράτη μέλη μπορούν να προσφύγουν σε διατάξεις διασφάλισης όσον αφορά το εν λόγω νέο κράτος μέλος. Στην περίπτωση της Μάλτας συμφωνήθηκε μια προσαρμοσμένη λύση, η οποία είναι ουσιαστικά διασφάλιση με δήλωση. Δεν ισχύουν περιορισμοί στην περίπτωση της Κύπρου.

4.9 Κρατική ενίσχυση

Χάρτες περιφερειακής ενίσχυσης

Το 1999-2000, η Επιτροπή ενέκρινε τους χάρτες περιφερειακής ενίσχυσης για 14 κράτη μέλη για την περίοδο 2000-2006. Η Γερμανία κοινοποίησε το χάρτη περιφερειακής ενίσχυσης μόνο για την περίοδο 2000-2003, και συνεπώς η έγκριση της Επιτροπής λήγει με το τέλος του 2003. Όλες εκτός από τέσσερις περιοχές ΟΕΣΜ III κρατών μελών που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες (βλέπε 3.2) προτάθηκαν από κράτη μέλη ως ενισχυόμενες περιοχές και, επί του παρόντος, είναι επιλέξιμες για κρατική ενίσχυση για περιφερειακούς σκοπούς. Σύμφωνα με το σημείο 5.6 των κατευθυντήριων γραμμών περί περιφερειακής ενίσχυσης (1998), αν η κοινωνικοοικονομική κατάσταση έχει αλλάξει σημαντικά, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν προσαρμογές των χαρτών περιφερειακής ενίσχυσης κατά την περίοδο ισχύος τους ως προς τις επιλέξιμες περιοχές.¹⁹ Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτή τη διάταξη για να

¹⁸ Γερμανία και Αυστρία

¹⁹ Η επιτροπή επισημαίνει ότι η Γερμανία θα πρέπει να κοινοποιήσει σε κάθε περίπτωση το χάρτη περιφερειακής ενίσχυσης για την περίοδο 2004-2006.

εξασφαλίσουν ότι όλες οι περιοχές σε επίπεδο ΟΕΣΜ III που συνορεύουν με προς ένταξη χώρες είναι επιλέξιμες για κρατική ενίσχυση για περιφερειακούς σκοπούς (κάποιες από τις περιοχές ΟΕΣΜ III δεν είναι επιλέξιμες επί του παρόντος). Η Επιτροπή θα εξετάσει ευνοϊκά τις προσαρμογές που αιτούνται τα κράτη μέλη σε καλά τεκμηριωμένες περιπτώσεις. Προκειμένου να μην αυξηθεί το ανώτατο όριο πληθυσμού σε κάποιο δεδομένο κράτος μέλος, η πιθανή συμπερίληψη νέων περιοχών πρέπει, φυσικά, να αντισταθμιστεί με τον αποκλεισμό περιοχών με τον ίδιο πληθυσμό.

Ανώτατο όριο έντασης περιφερειακής ενίσχυσης

Δεν χρησιμοποίησαν πλήρως όλα τα κράτη μέλη το ανώτατο όριο περιφερειακής ενίσχυσης του καθαρού 20% που μπορεί να εγκρίνει η Επιτροπή για τις περιοχές του άρθρου 87(3)© οι οποίες συνορεύουν με περιοχές επιλέξιμες για περιφερειακή ενίσχυση σύμφωνα με το άρθρο 87(3)(α) ΕΚ. Η Γερμανία, για παράδειγμα, πρότεινε πολύ χαμηλότερο ανώτατο όριο περιφερειακής ενίσχυσης ύψους 18% μικτά. Το ίδιο κράτος μέλος περιόρισε το ανώτατο όριο περιφερειακής ενίσχυσης στις ενισχυόμενες περιοχές του σύμφωνα με το άρθρο 87(3)(α) ΕΚ σε ακαθάριστο 35%, ενώ η Επιτροπή θα είχε εγκρίνει ανώτατο όριο περιφερειακής ενίσχυσης μεταξύ 35% και 50% καθαρά, ανάλογα με την σχετική κοινωνικοοικονομική κατάσταση της εν λόγω περιοχής. Οι προσαρμογές στους χάρτες περιφερειακής ενίσχυσης σύμφωνα με το σημείο 5.6 των κατευθυντήριων γραμμών περιφερειακής ενίσχυσης (1998), όπως περιγράφονται παραπάνω, μπορούν να συμπεριλάβουν προσαρμογές των σχετικών ανώτατων ορίων έντασης περιφερειακής ενίσχυσης.

Κρατική ενίσχυση και επιχειρηματικό κεφάλαιο

Η Επιτροπή πρόσφατα²⁰ υιοθέτησε την ανακοίνωσή της σχετικά με την κρατική ενίσχυση και το επιχειρηματικό κεφάλαιο. Σύμφωνα με την ίδια ανακοίνωση, τα κράτη μέλη έχουν ουσιαστική ευελιξία στην υποστήριξη της δημιουργίας και αρχικής ανάπτυξης νέων επιχειρήσεων. Η Επιτροπή πιστεύει ότι η χρήση επιχειρηματικού κεφαλαίου μπορεί να αποβεί εξαιρετικά σημαντική στην στήριξη των διαδικασιών προσαρμογής των παραμεθόριων περιοχών, ιδιαίτερα χρηματοδοτώντας τη συνεργασία εταιρειών που βρίσκονται στις παραμεθόριες περιοχές της ΕΕ με εταιρείες σε υποψήφιας χώρες.

Δημοσιονομική ενίσχυση δράσεων υπέρ παραμεθόριων περιοχών στο πλαίσιο συγκεκριμένων προγραμμάτων ενίσχυσης.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους υπάρχοντες κανονισμούς που τους επιτρέπουν τη διάθεση επιπλέον πόρων στις παραμεθόριες περιοχές στο πλαίσιο της συνολικής δημοσιονομικής κατανομής που ενέκρινε η Επιτροπή για το αντίστοιχο πρόγραμμα ενίσχυσης. Θα μπορούσαν επίσης να αυξήσουν τη

²⁰ 23.5.2001, δημοσίευση υπό εξέλιξη

δημοσιονομική κατανομή τους κατά 20% προκειμένου να διαθέσουν περισσότερους πόρους σε παραμεθόριους περιοχές χωρίς να απαιτείται η ενημέρωση της Επιτροπής.

4.10 Επικοινωνιακή στρατηγική για τη διεύρυνση

Πολλοί είναι οι προβληματισμοί που εκφράζονται στις παραμεθόριες περιοχές όσον αφορά τις αρνητικές επιπτώσεις της διεύρυνσης, ειδικά όσον αφορά την ανεξέλεγκτη είσοδο μεταναστών, τη διασυνοριακή μετακίνηση εργαζομένων και τον αυξημένο ανταγωνισμό. Η ανάλυση των παραμεθόριων περιοχών στην ανακοίνωση αυτή έδειξε ότι οι πολλοί από τους προβληματισμούς αυτούς είναι ανυποστηρίκτοι και ότι, αντιθέτως, οι παραμεθόριες περιοχές θα επωφεληθούν από τη διεύρυνση σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν αυτοί οι προβληματισμοί, η Επιτροπή θα επισημάνει το ζήτημα των παραμεθόριων περιοχών στην επικοινωνιακή της στρατηγική για τη διεύρυνση. Θα παροτρύνει, συνεπώς, τις αντίστοιχες Εκπροσωπήσεις και Αντιπροσωπείες να αξιοποιήσουν τμήμα των διαθέσιμων πόρων για μέτρα πληροφόρησης όσον αφορά την κατάσταση των παραμεθόριων περιοχών. Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη θα εξασφαλίσουν, επίσης, ότι οι εκστρατείες ενημέρωσης σχετικά με τη διεύρυνση θα λάβουν δεόντως υπ' όψιν τις παραμεθόριες περιοχές.

4.11 Ομάδα εργασίας της Επιτροπής στις παραμεθόριες περιοχές

Η Επιτροπή θα καταρτίσει επιτροπή εργασίας σχετικών υπηρεσιών η οποία θα συντονίζει και θα παρακολουθεί τις δράσεις που προτείνει η εν λόγω Ανακοίνωση. Οι δράσεις αυτές θα πραγματοποιηθούν ως μία ενιαία κοινοτική δράση για τις παραμεθόριες περιοχές, η οποία θα συντονίζεται από την ομάδα εργασίας. Η ομάδα θα λειτουργεί ως σημείο επαφής και υπηρεσία υποδοχής για ερωτήσεις.

5. Συμπέρασμα

Η κοινοτική δράση για παραμεθόριους περιοχές που παρουσιάζεται στην παρούσα Ανακοίνωση καλύπτει ένα ευρύ φάσμα μέτρων τα οποία μπορούν να εφαρμοστούν προς ικανοποίηση των ιδιαίτερων αναγκών των διαφορετικών τομέων. Η Επιτροπή προτείνει καλύτερο συντονισμό των υφιστάμενων μέσων στις παραμεθόριες περιοχές, χρήση του περιθωρίου ευελιξίας των ισχυόντων κανονισμών κρατικής ενίσχυσης και επιπρόσθετων επενδύσεων σε συγκεκριμένους τομείς, ιδιαίτερα των υποδομών των μεταφορών και περιβάλλοντος. Μία ακόμη σημαντική εργασία έγκειται στην ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής στρατηγικής ενημέρωσης και επικοινωνίας η οποία μπορεί να συμβάλει στη μεγιστοποίηση των οφελών της διεύρυνσης στις παραμεθόριες περιοχές.

Τα προτεινόμενα μέτρα θα συμβάλουν στην ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας και την ανάπτυξη νέων οικονομικών περιοχών, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη και απασχόληση και στις δύο πλευρές των συνόρων.

Όσον αφορά την αρχή της επικουρικότητας, η δράση αυτή πρέπει να συμπληρωθεί και να συντονιστεί με τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη θα συνεχίσει να παρακολουθεί τον κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο της διεύρυνσης στις παραμεθόριες περιοχές με στόχο την περαιτέρω βελτίωση αυτής της κοινοτικής δράσης. Εν όψει των εξελισσόμενων ενταξιακών διαπραγματεύσεων, τα προτεινόμενα μέτρα πρέπει να εφαρμοστούν το συντομότερο δυνατόν.

Παράρτημα/Προσαρτήματα: Πίνακας, χάρτες